יח: הנהנה מן ההקדש פרק חמישי מעילה

ג א מיי׳ פ״ה מהלכות תרומות הלכה ט׳:
ד ב מיי׳ שם פ״ד הלכה א׳:
ה ג מיי׳ פ״ו מהלכות מעילה הלכה א׳:
ו ד מיי׳ שם פ״ה הלכה ה׳:
ז ה מיי׳ שם פ״ז הלכה א׳:
ח ו מיי׳ שם פ״ה הלכה ג׳:
ט ז מיי׳ שם הלכה ד ופ״ו הלכה א׳:
י ח מיי׳ פ״י מהלכות תרומות הלכה ג׳:

שיטה מקובצת

[א] ובמחובר לקרקע. כגון שישב על שדה הקדש דומיא דסוטה דמיירי במחובר כמנר איש ולויות ואם תאמר ונמצטיה מעבודת כוכבי׳ דאינה במחובר כדקיי״ל אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם וי״ל דנהי דעבודת כוכבים לא מיקרי איסורא שייך בה דהר מותר ועובדו בסייף. תוס׳ כת״י: [ב] ובשליח. ס״א פרט לשליח: [ג] ובשליח. ס״א פרט לשליח: [ד] ובשליח. ס״א פרט לשליח: [ה] ונהנה. כך גרס רש״י אין לי אלא אוכל ונהנה אכילתו כו׳ ברוב ס״ו ל״ג אלא הכי אין לי אלא אוכל ונהנה מנין אכילתו [כו׳]. והרא״ש גריס אין לי אלא אוכל נהנה בדבר שאין בו פגם מנין אכילתו ואכילת חברו אוכל כיון דמתרומה ילף ובתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתיב ואיש כי יאכל קדש נהנה מנין דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם אכילתו ואכילת חבירו דאם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה חצי שיעור שסך חצי שיעור למפרע והכא לא איירי בשאר פגם אלא באוכל. עכ״ל הרא״ש ז״ל: [ו] כאחד אף חטא האמור במעילה כו׳: [ז] פגם ומי שפוגם נהנה לאפוקי היכא דחד קרע ופגם חצי שיעור ואידך דלבש ונהנה כחצי: [ח] מעל הס״ד ומה״ד ובדבר שפוגם בו נהנה למעוטי אי פגם חצי שיעור ונהנה חצי שיעור ושפגימתו והנאתו כאחת: [ט] מה״ד ובשליח שעשה: [י] מתרומה בתרומה לא: [יא] ונהנה או הנאתו ואכילת: [יב] אכילה שלימה בעי בכזית בתרומה כדכתיב: [יג] וגו׳ ובתרומה קא אות ד׳ נמחק: [יד] כוכבים ואינו נהנה אף אני אביא כזה במעילה במשנה מרשות הקדש שהוא רשות הקב״ה לרשות: [טו] דאיצטריך למילף מסוטה: [טז] שינוי רשות שמשנה שמה מרשות: [יז] עבודת הקב״ה והולך: [יח] קצת מן העבירה לפי שע״י אישות הבעל היתה נאסרת לכל אדם ועתה היא מזנה א״כ הוי שינוי והכי: [יט] פירוש בשני פנים האחד שינוי הנאה כמו: [כ] שינוי שמוציא מרשות: [כא] מכירה או נתינה או שאילה: [כב] שחשוב כמו זכיה: [כג] נהנה מעל ועל שינוי כו׳ דעבודת כוכבים דהוי כמו שינוי מרשות לרשות בלא שום הנאה כדפי׳ כך דקדק משי״ח: יכול פגם ולא נהנה. פי׳ יהא חייב דומיא (דסוטה דמעל דאשכחנא) גבי עבודת כוכבים שהעובד עבודת כוכבים הוא נפגם ואינו נהנה במה שמניח עבודת הבורא ית״ש נהנה ולא פגם נמי מעילה דסוטה שהבועל נהנה ולא פגם האשה שהרי בעולת בעל שבבתולה אי אפשר דהא בעי שקדמה שכיבת בעל לבועל כך פ״ה ול״נ פי׳ זה לומר דמעילה דסוטה קאי אבועל שהוא נהנה אדרבה משמע דקאי אסוטה וי״ל דאה״נ דקאי אסוטה שהסוטה נהנת ולא פגמה בעלה כי בכל מעשיה אין הבעל נפגם לפי שאינה מניחתו מכל וכל במה שמזנה תחתיו וכן גבי פגום ולא נהנה דילפינן מעבודת כוכבים פגם קאי אשונא של הקב״ה במה שמניח עבודתו והולך אחרי הבהל לעובדו ולא נהנה אותו רשע כלל במה שמניח הבורא ית׳ כך שיטה של הפי׳ ופי׳ נהנה כו׳ כך מצאתי בתוס׳ כת״י והוא חסר מן התוס׳: [כד] פגם או פוגם ולא נהנה פי׳ נהנה על תיבת וכו׳ נרשם קו למעלה להורות כי לפ״ד ראוי למחקו: [כה] מאי יכול דקאמר: [כו] נהנה ולא פגם אות ב׳ ותיבות דילפינן מעילה מסוטה נמחק: [כז] קטלא וטבעת: [כח] דמנייתיון מיירי בדבר: [כט] אדבר שיש בו פגם כו׳ שדרך הנאתו ע״י: [ל] מתיבת והכא עד תיבת בדבר נמחק: [לא] מתיבת והכא עד תיבת בדבר נמחק: [לב] תיסק אדעתין לחיוביה אות א׳ נמחק: [לג] לחלק וגבי פגם ולא נהנה שפירשנו דתיסק אדעתין למילף ממעל דעבודת כוכבים שמזרקו בידים ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל הגזבר חפצים של הקדש כו׳ (והשאר נמחק): [לד] משברו ובכה״ג הוי פגם ולא נהנה דילפינן מעבודת כוכבים לולי הקרא אחרינא של תרומה וע״כ הכי הוי דליכא לפרושי כו׳: [לה] מכירה או מתנה: [לו] דא״כ היכי מייתי תיבת כי נמחק: [לז] משי״ח ובמחובר לקרקע כגון שישב על שדה של הקדש כלומר יהא חייב בקרבן מעילה דהא ליכא קרא דלמעטיה ה״ג פרט לשליח שעשה שליחותו פי׳ שאם עשה השליח שליחותו לא ימעול בכך הבעה״ב דכיון דליכא קרא סברא הוא דלא למעול דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין וא״ת והלא אין מעילה אלא בשוגג ולא שייך למימר דברי הרב וי״ל דשליח שעשה שליחותו מעל כפ״ה אפילו נזכר שליח ולא נזכר בעה״ב דהשתא שייך שפיר דברי הרב ודברי התלמיד וכן צ״ל (בתרא) [כפ״ב דקדושין] וחטא גבי מעילה כתיב נאמר חטא בתרומה ונהנה ונאמר חטא בתרומה פגום ונהנה באכילתה דהכתיב כו׳. תיבות מה תרומה פגום ונהנה נמחק: [לח] הכהן וגבי פגום: [לט] בתרומה כדדרשינן כי יאכל פרט למזיק אף הקדש דוקא פגום ונהנה לאפוקי: [מ] מתיבת ואין עד תיבת אכילתו נמחק: [מא] ומי שפגם נהנה כלומר כשאוכל הוא פגום ונהנה הוא עצמו לאפוקי אחד פגום ואחד נהנה ובדבר שפוגם נהנה לאפוקי פגום דבר אחד ונהנה בדבר אחד פגימתו והנאתו כאחת לאפוקי פגם היום ונהנה למחר דפגימתו הנאה מצטרפי (בחד) [ביחד] לזמן מרובה ולקמן מפיק מקרא דפגימה וגם הנאה מצטרפי לזמן מרובה. ובתלוש מן הקרקע כמו תרומה שהיא תלושה ה״ג ובשליח שעשה שליחותו שעשה שליחותו כמו גבי תרומה דמרבינן מאתם גם אתם לרבות שלוחיכם שאם בעה״ב מצוה לשליח לתרום הרי הוא כמו שתרם בעה״ב וכה״ג גבי מעילה כי עשה שליח שליחותו של בעה״ב הוי כאילו מעל הוא עצמו: [מב] שנוה את חבירו כו׳ ליתא דאע״ג דיש: [מג] החלב כך. תיבות כדפירש שם בתוספתא נמחק: [מד] למשי״ח מנין אכל היום ואכל למחר ואפילו לזמן מרובה ת״ל תמעול מעל והא דאמר לעיל הנייתו והניית חבירו מצטרפים זה עם זה ואפילו לזמן מרובה וא״כ למה לי תו דזמנא אחרינא הא לא קשיא

עצמו אימא דאין בזה מעילה קמ״ל מעילה דגבי עבודת כוכבים דהוי שינוי רשות בלא הנאה שמשנה עצמו מרשות הקב״ה ומעבודתו לרשות עבודת [יד] כוכבים דאינו נהנה בזה אף אני אביא במעילה כשמשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מוכר ונותן ומשאיל חפצים של הקדש להדיוט שמעל אע״פ שאינו נהנה וא״ת ולייתי מעילה דגבי עבודת כוכבים ולשתוק מסוטה וי״ל דאיצטריך [טו] מסוטה לאשמועינן דאפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר של הקדש אפ״ה אם נהנה מעל ואפי׳ בלא פגם כגון קטלא וטבעת דמתני׳ והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים דאיכא שינוי רשות דמעבודת כוכבים איכא [טו] מרשות לרשות שמניח עבודתו של הקב״ה ועובד עבודת כוכבים להכי איצטריך מסוטה וא״ת ומסוטה היכי יליף הנאה בלא שינוי רשות והלא בסוטה איכא שינוי מרשות הבעל לרשות הבועל וי״ל דבסוטה ודאי איכא שינוי רשות שהרי היא מיחה את בעלה במה שמזנה תחתיו אבל מעבודת כוכבים מייתי [ט] שמניח עבודת [יז] הקדש והולך ועובד עבודת כוכבים וא״ת כיון דמעילה דסוטה אינה קרויה שינוי רשות א״כ מאי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר אם אם כי תשטה אשתו ומעלה וגו׳ וי״ל דעיקר סמך אמעילה דעבודת כוכבים דמייתי לבסוף ומ״מ אגב אורחיה מייתי מעילה דסוטה לאשמועינן דשייכא מעילה בהקדש בנהנה בלא שינוי ובלא פגימה דומיא דסוטה כדמסיק לקמן א״נ היא דשינוי רשות ליכא בסוטה כדפרישית שאינה יוצאה מרשות הבעל בכך מ״מ איכא שינוי קצת [יח] והכי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי פי׳ [יט] דשני פנים האחד שינוי הנאה [כ] כמו נהנה מן ההקדש אפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר ובלא פגימה דמ״מ הוי שינוי כיון שההקדש כל הנאותיו אסורות להדיוט וכן מצינו מעילה כיוצא בה בגבי סוטה דכתיב כי תשטה אשתו וגו׳ וכדפרישית ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה כגון שינוי [כ] מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט כגון מכירה [כא] ונתינה והשאלה ומיד שנשתנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה הדיוט מעשה שחשוב [כב] זכיה וקנין מהדיוט להדיוט אע״פ שלא נהנה [כג] ועל שינוי זה מייתי מוימעלו דעבודת כוכבים [מ] דסגי כמו שינוי מרשות לרשות כדפי׳ בלא הנאה כך דקדק משי״ח: [כ] יבול נהנה ולא פגם [כד] [או] פגום ולא נהנה וכו׳. פי׳ נהנה ולא פוגם [ס״ד] ילפי׳ מעילה מסוטה שאינה פוגמה בנעילה של זנות שהיא עושה [כה] את בעלה ודומיא דהכי נימא גבי הקדש וא״ת מאי [כו] [יכול] דקאמר וגם מאי מייתי מתרומה לפטור נהנה [כז] בלא פגם [כח] דילפינן מעילה מסוטה והא מתני׳ היא דנהנה קטלא [כט] וטבעת דנהנה בלא פגם חייב וי״ל דמתניתין [לא] בדבר שאין בו פגם שדרך תשמישו והנאתו בלא פגם והכא בדבר שיש בו פגם קאי וה״ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף [לב] בדבר שיש בו פגם ומייתי נמי מתרומה שדרך הנאה ע״י פגימה דהיינו איכילה לפטור [לג] (כמה) דהקדש נהנה בלא פגם [לד] (והכא אדבר שיש בו פגם קאי וה״ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף) בדבר שיש בו פגם (ומייתי בדבר שתשמישו דרך פגם) כגון קרדום וחלוק וא״ת כיון דבדבר שיש בו פגם מיירי א״כ היכי דבדבר שיש בו פגם [לה] אדעתא לחיוביה ממעילה דסוטה והלא סוטה לא דמיא אלא לדבר שאין בו פגם כדפרישית וי״ל דמ״מ מי לאו מיעוטא דילפינן מג״ש דתרומה הוה ילפינן מסוטה כל נהנה בלא פגם אפילו בדבר שיש בו פגם אע״ג דלא דמי לסוטה משום דסברא הוא לומר כיון דאהנאה קפיד קרא לחייביה א״כ לא שנא אין בו פגם ולא שנא יש בו פגם להכי אצטריך תרומה לחלק [לו] וכה״ג צריך לומר גבי פגם ולא נהנה יכול וכו׳ פגם ולא נהנה פירוש פגום ולא נהנה תיסק אדעתי׳ למילף מעבודת כוכבים שפוגם ומחלל שהולך מאלהים חיים והולך אחרי הבהל ואינו נהנה כלל בזה שעובד עבודת כוכבים אף אני אביא במעילה לחייב פוגם בלא נהנה מזיק הקדש ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל חפצים של הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע״י מעילה [לז] וע״כ פגם דקאמר היינו כדפי׳ לדיבא לפרושי כגון שמוציא מרשות הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע״י מעילה [לח] ומתנה או שאלה וקרי ליה פגימה לפי שהקדש נפסד וחסר בזה ל״ל הכי דל״כ [לט] כי מייתי מתרומה לפטור הא ודאי כיון דאיכא שינוי רשות הוצאה מרשות הקדש והכנסה לרשות הדיוט הרי הוא מועל דהיא גופה יליפי׳ ממעילה דעבודת כוכבים וגם תנן נמי נתנה לחברו הוא מעל אלא ודאי מיירי במזיק בלא שינוי רשות כדפרישית וא״ת גופה היכי בעי למילף מעבודת כוכבים והלא בפגם עבודת כוכבים איכא נמי שינוי רשות כדפ״ל וי״ל דמכל מקום סלקא דעתך אמינא דעיקר קפידא דקרא לאו משום שינוי רשות אלא אפגמא ופסידא דהקדש קפיד רחמנא ואם כן אפילו בלא שינוי רשות נמי סלקא דעתך אמינא לחייבי להכי אצטריך תרומה לחלק כך דקדק משי״ח [מ]: מה תרומה פוגם ונהנה. דהכתיב כי יאכל ואי אפשר לאכילה בלא פגימה שמפסיד התרומה מן הכהן [מא] וגם פוגם בלא נהנה פטור בתרומה [מב] לאפוקי נהנה בלא פגם בדבר שיש בו פגם ולאפוקי פגם בלא שינוי רשות כגון מזיק [מג] ואין להקשות לכתוב תרומה ולשתוק מאידך דהש״ס מצריך לקמן בסמוך: [מד] אבילתו ואבילת חבירו. מייתי שהאכיל את חבירו שנתן לתוך פיו של חבירו דליכא לפרושי אכילת חבירו ע״י שליחות שהוא חבירו [מה] חבירו לאכול מן ההקדש הא ליתא אע״ג דיש שליחות לדבר עבירה גבי מעילה כדילפינן חטא חטא מתרומה הני מילי במעילה הנאה ע״י הוצאה אבל במעילה הנאה ע״י אכילה והנאה לא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קדושין דף מג.) לא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתמיד גבי האומר לשלוחו צא ואכול את החלב וכדפי׳ שם בתוספתא כך נראה למשי״ח א״נ שמא י״ל גם ע״י שליחות וכגון שהוא את חבירו ליטול ולאכול ומדלגביה קנייה ומעל קודם האכילה כדפירש שם בתוספתא כך נראה למשי״ח [מו]: אקשיה

יכול פגם ולא נהנה. כלומר יכול יהא מועל היכא דפגם ולא נהנה כגון שקרע בגד של הקדש דומיא דומעלו דעבודת כוכבים דאיכא שינוי ואיכא הנאה: או יהא מועל כשנהנה ולא פגם כי היכי דאשכחן בסוטה דנהנה ולא פגם שהרי פגומה ועומדת שבעולה היא ומעילה היא: **או בדבר שמחובר לקרקע.** כגון בתלוש של הקדש. ובשליח [מא] שעשה שליחותו של בעה״ב יכול שימעול השליח כמו שאילו עשה מלעצמו עצמו: **פ״ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה.** ולא תשאו עליו חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה ומי שפגם נהנה דהוא עצמו שפגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה: **ובדבר שפוגם בו נהנה.** ולא בדבר אחר: **ופגימתו והנאתו כאחד.** בשעה אחת כדאמרינן[1] הנאתו וביעורו שוה: **ובתלוש מן הקרקע.** דתרומה אינה נוהגת אלא בתלוש דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך היינו לדיגן: **ובשליח שעשה שליחותו.** דכי תרם מדעתו של בעה״ב הוא דהוא תרומה: **אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה.** מעל לאפוקי פגם ולא נהנה כגון שקרע שילמין של הקדש או לבש חלוק שנהנה ולא פגם (כא) [ב] ואידך דקתני במתני׳ דנהנה [1] כאלי שיעור דלא מעל: [2] **ופגימה והנאה כאחת.** למעוטי פוגם האידנא פרוטה[3] ונהנה למחר פרוטה[4]: [5] **שליח שעשה שליחותו.** של בעה״ב דבעה״ב מעל פרט לשליח שלא עשה שליחותו אלא מדעת עצמו שלא מעל בעה״ב: **אין לי אלא אוכל ונהנה.** כדאמרן דכיון דליף מתרומה [6] לא אשכחן אלא אוכל דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו׳: **אכילתו ואכילת חבירו.** כגון שלקח שור פרוטה מן ההקדש ואכל הוא חציו והאכיל חציו לחבירו או נהנה הוא כאלי שיעור ונתן לחברו אחלי שאחר ונהנה [7] הוא. והנאתו ואכילת חברו כגון שסך משמן של הקדש בחלי פרוטה ונתן לחברו אחלי האחר ואכלו [8] וכן למפרע. והכא לא מיירי בשום פוגם אלא באוכל: **ואפילו לזמן מרובה.** כגון שאכל זה חלי שיעור בשחרית וחבירו לערב[9] מנין שמלטרפין [10] ויהא הנהנה חייב ת״ל תמעול מעל ריבה: **אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שני אכילות לחטא.** אלא אכילה [11] [אחת] [12] בעי בכזית דכתיב ואיש כי יאכל קדש וגו׳ [13] דבתרומה קא מיירי אף במעילה לא צירף שתי אכילות כאחת ואנן קי״ל דצירף בה שתי אכילות כאחת ומנין אתה אומר שאם אכל היום חלי שיעור ואכל למחר חלי שיעור דהיינו שתי אכילות ואפילו לזמן מרובה שהוא חייב: הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא לזמן מרובה דלעיל דהתי דהכא משמע בין לאחר שנים או שלשה ימים דקתני ביה אכל היום ואכל למחר: **ואפילו.** דלעיל לא משמע אלא ביום אחד דלא תנא אכל היום ואכל למחר: **מלאן ועד שלש שנים מנין.** שהוא חייב: לא השלים שיעור אכילתו: **מלאן ועד שלש שנים מנין.** שהוא חייב: עד

מסורת הש״ס

[1] [ל״ל אלהי עמי האדמה], [2] [פסחים לג. סנהדרין פד. קדושין מב: זבחים מה. תמורה ג.], [3] אוכל והנהנה מנין תלינו כו׳ ל״ק, [4] [נקמן כ.], [5] כריתות יח:, [6] [סוכה מ.], [7] כתלי שיעור ופגם כתלי שיעור כו׳. ל״ק, [8] בס״א: תלי פרוטה, [9] [ויהא חייב רש״ש], [10] ל״ק, [11] שמניח עבודת הקב״ה והולך כו׳ ל״ק, [12] כגון נהנה כו׳. ל״ק, [13] דהוי נמי שיעור כו׳. ל״ק, [1] יכול פגם ולא נהנה אלא נהנה ולא פגם כו׳ פי׳ נהנה ולא פגם ס״ד דילפי׳ כו׳. ל״ק, [2] תמת בעלה כו׳. ל״ק, [3] ולא יליפינן מעילה כו׳. ל״ק, [4] גי׳ ל״ק נמי בהקדש נהנה ולא פגם בדבר שיש בו פגם ומיירי בדבר שתשמישו דרך פגם כגון כו׳. ל״ק,

תורה אור השלם

1. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם:
ויקרא כב ט
2. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מָעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם:
ויקרא ה טו

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לו לדבר שמחובר וכו׳ ובשלית שלא עשה: (ב) ד״ה לא חטא וכו׳ ואידך ב״ב ר״ל אידך בגד דקתני אתי למעוטי נהנה כתלי שיעור וק״ל: (ג) ד״ה אכילתו וכו׳ וכן למפרע נ״ב ר״ל בהיפוך: (ד) ד״ה ואפילו לזמן מרובה וכו׳ ומכירו לערב בארוחת יום מנין נ״ב ועיין בסמוך:

גליון הש״ם

גמ׳ ובתלוש מן הקרקע. עיין זבחים דף מה ע״א תוספות ד״ה דומיא:

רבינו גרשום

של הקדש כל הני אין בהן פגם בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל וכיצד משערינן בהו הנאה אומדים כמה רוצה אשה ליתן שישאלוה תכשיטין כמות הללו להוליכן לבית משתה להכבד בהן באותו שיעור משלמת להקדש כשנשתמשה בהן: וכל דבר שיש בו פגם. כגון לבש בחלוק או כסה בטלית או בקע בקרדום כיון דעומדים לפגם לא מעל עד שיפגום בהן שוה פרוטה: ומודה ר״ע לחכמים בדבר שיש בו פגם מעל. כלומר לכשיפגמו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם: במאי קא מיפלגי. פירכא היא דקא פריך אי הכי דמודה ר״ע בדבר שיש בו פגם לרבנן אי הכי היינו רבנן אם כן במאי קא מיפלגי: אמר רבא בלבושה מיצעאה. דלא לבש ליה לא לגמרי מבחוץ דלבוש דבחוץ פגים לאלתר ולא לגמרי מבפנים לגבי בשריה דההוא נמי פגים לאלתר דמתחכך לבשר אלא בלבוש שלובש בין זה לזה שאינו פוגם עד זמן מרובה: ומלמלי. בגד של פשתן דק הרבה ביותר כדאמרינן במס׳ גיטין שנמתח ונמלל דהוי כי אמגוזא שכל כך הוא דק שכשכורכין אותו כולו ביחד אינו גדול יותר מאגוז וכיון

דדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם אחת או פעמים בשנה ומשמרו הרבה שלא יפגם ואינו פוגם עד לזמן מרובה. ובהא קמפלגי ר״ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר אע״ג דפגים לאחר זמן כיון דאין בו פגם לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה שוה פרוטה ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ״מ אין מועלין בו עד שיפגום ובהא קמפלגי ר״ע סבר אע״ג דלא פגים ליה לאלתר מ״מ כיון דעתיד הוא לפגם לאחר זמן על ידי לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבשיה כמו לאלתר פגמיה ומעל ורבנן סברי כדקאמרינן בפירוש במתני׳ כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי: נפש. דכתיב במעילה אחד היחיד כו׳: אין מעל אלא שינוי. כגון דמשנהו מקדש לחול וכן הוא אומר כי תשטה אשתו ומעלה בו שכן משנה מבעלה לבועל: וכן וימעלו וגו׳. ויזנו אחרי הבעלים ששינו עצמן מרשות המקום לרשות הבעל[1]): יכול פגם ולא נהנה. כגון שקרע לבוש של קודש ולא נהנה ממנו או ששפך משקה קדש ולא נהנה ממנו: או נהנה. בדבר שיש בו פגם אבל לא פגמו כלום או בדבר שמחובר לקרקע כגון נהנה באילן של הקדש: ובשליחותו של בעה״ב יכול שימעול השליח: ת״ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה. ולא תשאו עליו חטא וגו׳ מה חטא

[1]) ע״כ שייך לעמוד הקודם

עד שיצא מן ההקדש לחול. לפי שכשאוכל את התרומה הוא מוציאה לחולין. מנין המוציא מקדש לקדש כגון שלקח ממעות הקדש וקנה מהן קיני זבין וקיני יולדות או ששקל מהן שקלו שהוא חייב לשקול לתרומת הלשכה או שהביא חטאתו וכוכבים כדפירשנו לעיל אין להקישא מקדש לקדש וכיון שהביא לעזרה מעל דברי ר"ש דקסבר דמאן דמיחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו [9]עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מאחריותו אף האי נמי דמוציא מקדש לקדש כיון שהביאו לעזרה [8] יצא ידי חובתו ידי אחריות ומעל: **ורבי יהודה.** סבר לעולם הוא חייב באחריותו עד שיזרוק הדם. אף הכא נמי כיון שנזרק הדם ויצא ידי [1] אחריות חובתו מעל דכיון דיצא בו ידי חובתו כמו שהוציאו לחולין דמי. ומנין דמעל ל"ר כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה ת"ל תמעול מעל ריבה: **שיכול מאי.** כלומר מה הוה ס"ד למעט נשיא או משוח ממעילה פשיטא דכולן חייבין דנפש כתיב[2] ונפש משמע בין יחיד בין נשיא ומשוח: **מהו דתימא אמר רחמנא.** גבי שמן המשחה ואשר יתן ממנו על זר והאי משוח לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה סד"א דלא הוי בכלל מעילה קמ"ל [3] דנפש דמשיח נמי הוי בכלל מעילה: **אקשיה רחמנא.** כלומר אמרינן לעיל דאקשיה רחמנא למעילה לסוטה ולעבודת כוכבים כדאמרינן לעיל[4] והיכי [5] דמי אקשיה לסוטה כי היכי דסוטה אע"ג דלא פגמה מעל דסוטה פגומה ועומדת היא דאיכא נהנה אלא בבעולה כדכתיב[6] מבלעדי איש ואמרינן (סוטה דף כד:) שקדמה בעילת הבעל לבועל והיינו בעולה ואפ"ה כתיב[6] ומעלה בו מעל: **גבי הקדש נמי אם נהנה נענש כיצד.** אע"ג דלא פגמתו מעלה: **אקשיה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאיתי ביה שינוי.** שמשנה עצמו משכינה לעבודת כוכבים גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום עצי חולין דשינה ממלאכת קדש למלאכת חול לא מעל עד דביקע דפגמה: **אקשיה רחמנא לתרומה.** כדאמרינן לעיל[1] יליף חטא חטא מתרומה להכי מה תרומה פרט למזיק שאם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נהנה מהן שאינו חייב אף גבי הקדש נמי כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה ששפכו ולא נהנה ממנו פטור ממעילה. ואמר לן רבי דהוא הדין נמי אף במידי דלאו בר אכילה הוא כי מזיק ליה פטור דאין חיוב מעילה עד שיהנה אלא משום דכתיב בתרומה[1] כי יאכל דבתרומה ליכא אלא חיוב אכילה אמר נמי גבי הקדש כל דבר אכילה: **ודהכא לאו בר איפגומי הוא.** דקתני מתני' [יח.] כיון שנהנה מעל ולא קתני ביה עד שיפגום אלמא דלאו בר [2] פגימה הוא. וא"כ דלא מיפגום: **דהכא דלגביה דנון נהיגה אזל.** נון אדם עשיר היה ונתן זהב הרבה ותכשיטין לבלתו וכשנתן לה [3] שקלו ולאחר זמן שקלו וגמלא חסר ממשקלו אלמא זהב נמי עשוי ליפגם: **אמר ליה.** רב זביד מהא ליכא למשמע מינה דדלמא [4] ולאי דחסר להיכא דרמיין כלתיך כלומר לפי שלא היו משמרות אותו זהב אלא משכירות אותו בכל מקום שמולאות אותו כדרך שעושות כלותיך שאינן משמרות תכשיטיהן כראוי בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו נחסר: **ועוד.** אם ת"ל דמתחסר הוא אפ"ה כיון שנהנה מעל דנהי דלא איכא נהנה ופגם נאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה ממנו לעולם מי לית ביה פגימה דמי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם נאלתר קאמינא דלית ביה פגימה אבל נאחר זמן הולך ומתחסר וכיון דנאלתר לית ביה פגימה הלכך כיון שנהנה מעל: **מבדי.** בחטאת בהמה תמימה מיירי מתניתין היינו כוס של זהב דכי היכי דכוס של זהב לא קאי לאיפגומי ומשום הכי לא חזיל ביה בתר פגימה אלא כיון שנהנה בו בפרוטה מעל אף חטאת תמימה דקיימא להקרבה נאו בת פדייה היא כיון שנהנה ממנה נמעול בה ואמאי קאמרי[5] עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה דאפילו רכיב עלה עד דאמשאה אתי לא הוי [6] אם פגם דלא פגמה נמזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא נכפרה ואין בה תורת פגימה: **אמר רב פפא.** מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימא לפדייה וכיון דפגמה שהכחישה [7] ופיחת מדמיה ודבר אים בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה. וסיפא דקתני כשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל מיירי בין בתמימה בין בבעלת מום דכיון דמתה נאו בת פדיון היא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים (פסחים דף כט.) הלכך לא תני בה עד שיפגום:

מתני'

עד שיצא מן הקדש לחול מן הקדש לקדש כגון לקח קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות ושקל שקלו והביא חטאתו ואשמו [8] מן ההקדש כיון שהוציא מעל דברי ר' שמעון רבי יהודה אומר [A]עד שיזרוק הדם מנין ת"ל [1]תמעול מעל מכל מקום: אמר מר נפש [2]אחד היחיד ואחד הנשיא ואחד המשוח במשמע שיכול מאי פשיטא נפש כתיב מהו דתימא אמר רחמנא [2]ואשר יתן ממנו על זר והאי לאו זר הוא דהא אימשח בגוויה [3]קמ"ל [3] ואקשה רחמנא לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה לסוטה דאף על גב דלא פגם גבי הקדש נמי נתנה טבעת בידה מעלה כי אקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי גבי הקדש נמי עד דביקע בקרדום [4] ויפגם ופגום אקשה רחמנא לתרומה מה תרומה [3]כי יאכל [5]פרט למזיק גבי הקדש נמי כל דבר אכילה [6]כי מזיק ליה פטור: כיצד נתנה קטלא כו': אמר ליה רב כהנא לרב זביד ודהבא לאו בר איפגומי הוא והא דהבא דכלתיה דנון להיכא אזל אמר ליה דלמא [7] דהבא [8]דרמיין בלתיך הוא ועוד נהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר לעולם מי לא איכא פגימה: הנהנה מן החטאת וכו': מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב א"ר פפא בבעלת מום עסקינן:

מתני'

אקשיה רחמנא לתרומה דכתיב כי יאכל פרט למזיק. פירוש [1] פוגם דלא נהנה דאי לא [היקשא] דתרומה הוה מחייבינן דקאמר בתחלת הברייתא [2] דקאמר יכול פגם ולא נהנה וכו' משום דילפינן ליה מעבודת כוכבים כדפירשנו לעיל אין להקישא מאי שנא דהקישא דסוטה נקטיה לאחיובא והיקש דתרומה [3] נפטור להא כדאית' והא כדאיתא הקישא דסוטה אתיא לאחיוב נהנה בלא פגם בדבר שאין בו פגם [4] לולי הקישא דסוטה הוה פטרינן כל נהנה [5] ואילולא הקישא דתרומה הוה מתחייב פגם בלא נהנה מעבודת כוכבים כדפ"ל וא"ת מדוע לא הזכיר גם פטור דנהנה בלא פגם גבי תרומה להא נמי [6] מתרומה [7] כדאיתא לעיל יכול נהנה ולא פגם כדפ"ל וי"ל משום דלא [8] פסקינן ליה להא איכא נהנה בלא פגם דחייב כגון בדבר שאין בו פגם דילפינן ליה מסוטה אלא אי קשיא הא קשיא גבי עבודת כוכבים דנקט הקישא לפטור עד [9] דנקט לפטור היה לו להזכיר לענין חיוב להא מעבודת כוכבי' נפקא לן חיוב מעילה בהולאה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מכירה ומתנה ושאלה גם בלא הנאה להא לא שמעינן [10] לא מסוטה ולא מתרומה דבתרויהון איכא הנאה וי"ל דהכי נמי קאמר אקשיה לעבודת כוכבים ועד דאיכא שינוי כלומר [11] מעבודת כוכבים [12] דבשינוי רשות מחייב בלא שום הנאה ואגב אורחא אשמעינן דאיכא שינוי בהולאה מרשות הקדש לחוד עד שיכנס לרשות הדיוט ויזכה בו ההדיוט על ידי בקוע וכדפירשנו לעיל [13] דאשמעינן רבותא אלישע [14] דרב הונא: **אקשיה רחמנא לתרומה.** כי יאכל פרט למזיק אף הקדש מידי דבר אכילה כי מזיק ליה פטור תימה [15] משמע דוקא דמידי [16] אכילה הוי מזיק פטור וקשיא דבפ"ק דב"ק (דף ט:) במשנה תנן נכסים שאין בהן מעילה הא יש בהן מעילה דבפ"ק דב"ק (דף ט:) קדשים או קדשי קדשים פטור וקאי אארבעה אבות מזיקין דרישא [17] דקתני בהו המבעה דהיינו אדם הממזיק ואפילו למ"ד מבעה זה השן [18] דלא פליגי בזה ופי' ה"ר ר"י דתנא דנקט דכי יאכל [19] לדעתו לאשמועינן דכי נמי אכיל דרך היזק כגון אכילה גסה [20] פטור ויש להוסיף כגון שמן של תרומה דפטור כדאיתא פרק כילד מברכין [21] [ברכות דף לה: ועי' תוס' ב"מ לט: ד"ה פרט וכו'] : **ודהבא** לאו בר איפגומי הוא. בתמיה [22] אמתני' לכוס של זהב דקני ליה דבר שאין בו פגם: **דהבא** דכלתיה דנון היכן אזל. משקנא דקושיא הוא כלומר מי דבר שאין בו פגם דמהיכי תיתי לחלק וכה"ג פי' לעיל גבי יכול נהנה ולא פגם אבל השתא דכתיבא סוטה דאין בה פגם (וכ"ת) [וכתיבא] (תרומה נמי) [נמי תרומה] שיש בה פגם אז אמרינן אהני (נמי) סוטה למילף מכל חד וחד בדדמי ליה דבר שאין בו פגם מתרומה: **אקשיה** רחמנא לעבודת כוכבים דאיכא שינוי גבי הקדש נמי עד דאיכא שינוי: **דבקע** בקרדום. לכאורה משמע דהיינו ביקוע דמתני' דקתני לא מעל עד שיפגום וה"ק עד דבקע בקרדום ויפגום ולא חש לפרש ויפגום משום דתנן ליה מיהו לא נחירא דאין זה שינוי דומיא דעבודת כוכבים דהא בגזבר איירי לה כדפ"ל לכך נראה להשר מקוני דקורדם שהזכיר מיירי בגזבר המשאיל קורדם של הקדש לחבירו דהיינו שינוי רשות וא"ת למה לי בקע מיד שמשך השואל זכה בה והוי שינוי רשות וי"ל דאתיא כרב הונא דאמר גבי הדיוט בקע בו קנאו ולא מצי משאיל הדר ביה הלכך גם כי משך שואל

פא) (כ"ק ד) כ"מ לט: יומא פ: פח. [פסחים לב:], ב) [ויקרא פז], ג) [דף יח.], ד) [במדבר ה], ה) [שם], ו) [דף יח:], ז) [ויקרא ה:], ח) [לעיל יח.], ט) ולולי כ"ק, י) מתרומה נפקא לן כדאיתא כו' כ"ק, כ) מעבודת כוכבים נפקא דבשינוי כו' כ"ק, ל) ומשמעינן כ"ק, מ) דבדי רב הונא לא מזכר בדברי התוס' לעיל סד"ה ולומר רק כתבו דין זה בפתס כלילו אין שום מוכן ע"ז ובאמת בב"מ בפרק השואל דף לט. איתא דר"ה ס"ל דבקע ביה קנאו ושם נחלק עליו ר"א וע"ש רש"ק, נ) דבר אכילה כ"ק, ס) דהיינו קדשי קדשים כו' כ"ק, ע) לרבותא לאשמועינן כ"ק,

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּקֶנּוּ בְּמֹהוֹ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרֶתָה מֵעַמֶּיהָ: שמות ל לג
3. וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגֻגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

גליון הש"ם

רש"י ד"ה עד שיצא וכו' עד שיביאנו לעזרה. עיין מולין דף קלט ע"ל כרש"י ד"ה דמיתסר:

מוסף רש"י

פרט למזיק. אלא תתרומה (יומא 9:) תרומה של כהן אפילו בשוגג, שאינו משלם חומש אלא קרן כשאר מזיק (פסחים לב:).

רבינו גרשום

ודהכא לאו בר איפגומי הוא. דקתני מתני' [יח.] כיון שנהנה מעל ולא קתני ביה עד שיפגום אלמא דלאו בר [2] פגימה הוא. וא"כ דלא מיפגום: **דהכא דלגביה דנון נהיגה אזל.** נון אדם עשיר היה ונתן זהב הרבה ותכשיטין לבלתו וכשנתן לה [3] שקלו ולאחר זמן שקלו וגמלא חסר ממשקלו אלמא זהב נמי עשוי ליפגם: **אמר ליה.** רב זביד מהא ליכא למשמע מינה דדלמא [4] ולאי דחסר להיכא דרמיין כלתיך כלומר לפי שלא היו משמרות אותו זהב אלא משכירות אותו בכל מקום שמולאות אותו כדרך שעושות כלותיך שאינן משמרות תכשיטיהן כראוי בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו נחסר: **ועוד.** אם ת"ל דמתחסר הוא אפ"ה כיון שנהנה מעל דנהי דלא איכא נהנה ופגם נאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה ממנו לעולם מי לית ביה פגימה דמי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם נאלתר קאמינא דלית ביה פגימה אבל נאחר זמן הולך ומתחסר וכיון דנאלתר לית ביה פגימה הלכך כיון שנהנה מעל: **מבדי.** בחטאת בהמה תמימה מיירי מתניתין היינו כוס של זהב דכי היכי דכוס של זהב לא קאי לאיפגומי ומשום הכי לא חזיל ביה בתר פגימה אלא כיון שנהנה בו בפרוטה מעל אף חטאת תמימה דקיימא להקרבה נאו בת פדייה היא כיון שנהנה ממנה נמעול בה ואמאי קאמרי[5] עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה דאפילו רכיב עלה עד דאמשאה אתי לא הוי [6] אם פגם דלא פגמה נמזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא נכפרה ואין בה תורת פגימה: **אמר רב פפא.** מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימא לפדייה וכיון דפגמה שהכחישה [7] ופיחת מדמיה ודבר אים בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה. וסיפא דקתני כשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל מיירי בין בתמימה בין בבעלת מום דכיון דמתה נאו בת פדיון היא דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים (פסחים דף כט.) הלכך לא תני בה עד שיפגום:

מתני'

בר אכילה דומיא דעבודת כוכבים פשיטא בלא גז"ש דתרומה לפוטרה מעבודת כוכבים מדבעינן שינוי רשות הא ליתא ע"כ דהא בעבודת כוכבים מחייב פגם בלא נהנה (מעבודת כוכבים) ואי בפגם בר אכילה דוקא קאי מהיכי תיתי למילף חיובא בפגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות במידי דבר אכילה מעבודת כוכבים כיון דמידי דלאו בר אכילה דהוה דומיא לא הוה מחייב פגם ולא נהנה אלא ודאי גם במידי דלאו בר אכילה בעי לחיובי פגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות מהקישא דעבודת כוכבים ואע"ג דגבי עבודת כוכבים איכא שינוי רשות מ"מ סד"א כיון דאיפגם קפיד קרא הייתי מחייב בין איכא שינוי רשות בין ליכא שינוי רשות וכדפ"ל והק"ל למאי דפרי' דמזיק במידי דבר אכילה דמפטר מעבודת כוכבים הוא דליף וי"ל דודאי לחיובא גלי בתר דגלי קרא דמידי דבר אכילה היינו בתרומה דמזיק פטור אז גלי לן למדרש ליפותא מעבודת כוכבים דוקא ממש דומיא דעבודת כוכבים מחייב במוציא מרשות הקדש דהיינו בשינוי רשות דהדיוט ולא נאמר עוד סברא זו דאפגמה קפיד קרא דוקא אבל ודאי אי לאו דגלי בתרומה דמזיק פטור גבי מידי דבר אכילה אז היה לנו פתחון פה לומר אותה סברא דאפגמה דוקא קפיד ולכך קאמר שפיר בברייתא יכול פגם ולא נהנה חייב מליפותא מעבודת כוכבים קודם שיביא גז"ש דתרומה כך נראה למהר"פ ז"ל: **פט)** בתמיה ואמתניתין דכוס של זהב קאי: **פי)** משליכות אבל על ידי תשמיש אינו מתחסר לעולם וי"מ דהבא דכלתיה דנן של נון כלה כדפ"ל לעולם איכא פגימה ומתניתין דקתני ליכא פגימה לאלתר: **פא)** עומדת למכר ודמיה פחות מחמת פגימה:

תוס' הר"פ מנין המוציא מקדש לקדש. כגון קיני זבים וזבות פ' שלקח ממעות של הקדש שעתה יצאו מקדש לקדש: **ביון** שהביא מעל דברי רבי ר' יהודה אומר עד שיזרקו הדם. ונראה דבהכי פליגי דרבי סבר דכיון שהביא חטאתו ואשמו בעזרה יצא הבעל ידי חובתו ור' יהודה אומר עד שיזרקו הדם דאז יצא מכלל אחריות לאחר שנתכפרו הבעלים ובתוספתא שנויה בלשון אחר שר' יהודה עד שלא נהנה [לא] מעל ונראה לפי התוספתא דבהא פליגי דר' יהודה סבר דאין הנאה בע"ב אלא עד שיתכפר ולרבי כיון שהוציא מעל דקסבר כיון שהוציא נהנה בעה"ב אבל הבאה בעזרה אין מועיל כלום דאי כפרה בעי פשיטא דאינו מתכפר עד לאחר זריקה ואי בתר הנאה אזלינן מה הנאה יש לו בהבאה יותר ממה שהוציא ואין זו סברא למ"ד יצא מכלל אחריות כל זמן שלא נתכפר: **שיבול** מאי. פירוש אפילו לא הוה קרא פשיטא נפש כתיב כלומר אמאי בעי לומר דנפש משתמע אחד יחיד ואחד נשיא דהי מינייהו מפקת: **והאי** לאו זר הוא דהא אימשח בגויה קמ"ל. דנשיא דנקט אגב משיח נקטיה: **אקשה** לסוטה לעבודת כוכבים ולתרומה מילתא באפיה נפשיה הוא ונאמר לפרש עתה למה צריך לשלש היקשות הללו ומפרש והולך וצריכי כולהו דכל חד וחד מלמד דין חדש שלא היו למדין מחבירו: **אקשה** לסוטה בנהנה אע"פ שלא פגם אף הקדש נמי: **נתנה** קטלא כו'. פי' דבדבר שאין בו פגם מעל בהנאה בלא פגם דומיא דסוטה והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים ומתרומה מעבודת כוכבים דשאני עבודת כוכבים דאיכא שינוי מרשות לרשות כדפ' לעיל. לאפוקי גזבר המשתמש ונהנה מן ההקדש כגון נתנה קטלא דליכא שינוי רשות ונהי נמי דאיכא שינוי והוצאה מרשות הקדש מגוף ההקדש עצמו ליכא והלכך לא דמיא לעבודת כוכבים דגבי עבודת כוכבים שינה גופו העובדה מלהשתעבד לבורא שהוא חי וקיים יתברך שמו והלך ונשתעבד לעבודת כוכבים שאין בה תועלת הלכך יליף מסוטה דשם אין שינוי כי אם מהנאת עבירה ולא מגוף האשה שהרי אינה מנחת את בעלה כדפ"ל ומתרומה נמי לא מצי יליף הנאה דטבעת וקטלא דליכא פגם עם ההנאה (לאפוקי טבעת וקטלא דליכא פגם כלל) בהנחתו בצואר או באצבעו וכן בכוס של זהב בשתייתו ואע"ג דתרומה נמי הוי דבר שיש בו פגם מ"מ אי לאו מעילה דגבי סוטה לאו היינו יודעים מעילה דרך הנאה רק בתרומה והוה ילפינן בכל דבר דרך הנאה מתרומה א"נ היינו אומרים דאין מעילה כי אם דוקא כי פגם עם הנאה אפילו בדבר שאין בו פגם דמהיכי תיתי לחלק וכה"ג פי' לעיל גבי יכול נהנה ולא פגם אבל השתא דכתיבא סוטה דאין בה פגם (וכ"ת) [וכתיבא] (תרומה נמי) [נמי תרומה] אהני (נמי) תרומה ואהני (נמי) סוטה למילף מכל חד וחד בדדמי ליה דבר שאין בו פגם מתרומה: **אקשה** רחמנא לעבודת כוכבים דאיכא שינוי גבי הקדש נמי עד דאיכא שינוי: **דבקע** בקרדום. דמרמיין משליכות: **מבדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב.** פירוש כיון שהיו תמימים דבר שאין בו פגם [1] פוגם אין נפסד בכך כלום שהרי מקריבים אותה ויוצא בה דלא שייך פגם אלא בדבר העומד לדמיו שאם בא למוכרו דמיו נפחתים אבל בדבר העומד ליקרב ואינו נפסד בכך ליקרב אין זה דבר שיש בו פגם ומשני בבעלת מום דהשתא עומדת לימכר [2] דלמיה פחותים: הכי

פב) נראה דל"ל כאחד ולא נאמר שנה אחת. ג) ל"ל כלומר שנשה לדעת בעה"ב פרט לשלח שנשה מדעת עצמו שמעל אלא ולא הנעה"ב. ג) ל"ל הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא לזמן מרובה לעיל וכו'. ד) נראה מזה דלא גרס ואפילו מכאן ועד שלא שנה כמו שהוא לפנינו וכן בתו"כ ליתא. ה) ע"כ שייך לעמוד הקודם.

שיטה מקובצת

דלעיל לזמן מרובה היינו אכילתו בשחרית ואכילת חבירו בערב והכל ביום אחד והכא קאמר למחר. מהר"פ: **ב)** ואשמו ופסחו תיבות מן ההקדש נמחק: **ג)** אקשיה רחמנא אות ר' נמחק: **ג)** תיבות ויפגם ופגום נמחק: **ד)** דלמא האי להיכא [דדמיין] תיבת דהבא נמחק: **ה)** לעזרה ויצא ידי חובתו וידי אחריותו מעל: **ו)** אחריותו וחובתו מעל: **ז)** קמ"ל נפש דמשיח אות ד' נמחק: **ח)** והיכי אקשיה תיבת דמי נמחק: **ט)** בר איפגומי הוא וא"כ: **י)** לה שקל ולאחר זמן שקל: **יא)** דדלמא האי דחסר תיבת דאי נמחק: **יב)** הוי פגם דלא תיבת שם נמחק: **יג)** שהכחישה ניפחתת מדמיה אות ר' נמחק: **יד)** פירוש למעוטי פגום: **טו)** תיבת דקאמר נמחק: **טז)** דתרומה לפטורא דהא: **יז)** נהנה ולא פגם מתרומה כדפ' לעיל והיקשא דתרומה אתיא לפטור פגם ולא נהנה דאילמלא: **יח)** מתרומה נפקא כדאי': **יט)** דלא פסיקא ליה: **כ)** עד דבקע היה תיבת דנקט נמחק ותיבת לפטור ל"ש: **כא)** שמעינן ליה לא: **כב)** כוכבים ילפינן דבשינוי: **כג)** תימה דמשמע הכא דדוקא דמידי: **כד)** דהיינו קדשי בדק הבית או: **כה)** דרישא לומר שבאותן נכסים פטורים המזיקין וקתני בהו: **כו)** השן מ"מ לא אשכחן דפליגי בזה ופי' הק' ר' נתנאל דנקט מידי אכילה לרבותא לאשמעינן: **כז)** אכילה גסה ושותה שמן של תרומה: **כח)** מבדרכין. ועוד נראה למהר"פ דמידי דבר אכילה נפקא לן דמזיק פטור מתרומה ומידי דלאו בר אכילה נפקא לן מזיק פטור מעבודת כוכבי' מדבעינן שינוי רשות הא פגם והזיק בלא שינוי רשות פטור שהרי א"א לשינוי רשות בפגם והזיק גבי הקדש וא"ת הא מדקאמר בברייתא יכול פגם ולא נהנה ומייתי גז"ש דחטא חטא לפטור פגם ולא נהנה משמע דאי לאו מתרומה הייתי מחייב פגם דהיינו מזיק בלא נהנה ובלא שינוי רשות ומעבודת כוכבים הוא דבעי למילף וליכא למימר דלעיל קאי אמידי דבר אכילה דומיא דתרומה אבל דלאו בר אכילה דומיא דעבודת כוכבים פשיטא בלא גז"ש דתרומה לפוטרה מעבודת כוכבים מדבעינן שינוי רשות הא ליתא ע"כ דהא בעבודת כוכבים מחייב פגם בלא נהנה (מעבודת כוכבים) ואי בפגם בר אכילה דוקא קאי מהיכי תיתי למילף חיובא בפגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות במידי דבר אכילה מעבודת כוכבים כיון דמידי דלאו בר אכילה דהוה דומיא לא הוה מחייב פגם ולא נהנה אלא ודאי גם במידי דלאו בר אכילה בעי לחיובי פגם ולא נהנה ובלא שינוי רשות מהקישא דעבודת כוכבים ואע"ג דגבי עבודת כוכבים איכא שינוי רשות מ"מ סד"א כיון דאיפגם קפיד קרא הייתי מחייב בין איכא שינוי רשות בין ליכא שינוי רשות וכדפ"ל והק"ל למאי דפרי' דמזיק במידי דבר אכילה דמפטר מעבודת כוכבים הוא דליף וי"ל דודאי לחיובא גלי בתר דגלי קרא דמידי דבר אכילה היינו בתרומה דמזיק פטור אז גלי לן למדרש ליפותא מעבודת כוכבים דוקא ממש דומיא דעבודת כוכבים מחייב במוציא מרשות הקדש דהיינו בשינוי רשות דהדיוט ולא נאמר עוד סברא זו דאפגמה קפיד קרא דוקא אבל ודאי אי לאו דגלי בתרומה דמזיק פטור גבי מידי דבר אכילה אז היה לנו פתחון פה לומר אותה סברא דאפגמה דוקא קפיד ולכך קאמר שפיר בברייתא יכול פגם ולא נהנה חייב מליפותא מעבודת כוכבים קודם שיביא גז"ש דתרומה כך נראה למהר"פ ז"ל: **פט)** בתמיה ואמתניתין דכוס של זהב קאי: **פי)** משליכות אבל על ידי תשמיש אינו מתחסר לעולם וי"מ דהבא דכלתיה דנן של נון כלה כדפ"ל לעולם איכא פגימה ומתניתין דקתני ליכא פגימה לאלתר: **פא)** עומדת למכר ודמיה פחות מחמת פגימה:

תוס' הר"פ מנין המוציא מקדש לקדש. כגון קיני זבים וזבות פ' שלקח ממעות של הקדש שעתה יצאו מקדש לקדש: **ביון** שהביא מעל דברי רבי ר' יהודה אומר עד שיזרקו הדם. ונראה דבהכי פליגי דרבי סבר דכיון שהביא חטאתו ואשמו בעזרה יצא הבעל ידי חובתו ור' יהודה אומר עד שיזרקו הדם דאז יצא מכלל אחריות לאחר שנתכפרו הבעלים ובתוספתא שנויה בלשון אחר שר' יהודה עד שלא נהנה [לא] מעל ונראה לפי התוספתא דבהא פליגי דר' יהודה סבר דאין הנאה בע"ב אלא עד שיתכפר ולרבי כיון שהוציא מעל דקסבר כיון שהוציא נהנה בעה"ב אבל הבאה בעזרה אין מועיל כלום דאי כפרה בעי פשיטא דאינו מתכפר עד לאחר זריקה ואי בתר הנאה אזלינן מה הנאה יש לו בהבאה יותר ממה שהוציא ואין זו סברא למ"ד יצא מכלל אחריות כל זמן שלא נתכפר: **שיבול** מאי. פירוש אפילו לא הוה קרא פשיטא נפש כתיב כלומר אמאי בעי לומר דנפש משתמע אחד יחיד ואחד נשיא דהי מינייהו מפקת: **והאי** לאו זר הוא דהא אימשח בגויה קמ"ל. דנשיא דנקט אגב משיח נקטיה: **אקשה** לסוטה לעבודת כוכבים ולתרומה מילתא באפיה נפשיה הוא ונאמר לפרש עתה למה צריך לשלש היקשות הללו ומפרש והולך וצריכי כולהו דכל חד וחד מלמד דין חדש שלא היו למדין מחבירו: **אקשה** לסוטה בנהנה אע"פ שלא פגם אף הקדש נמי: **נתנה** קטלא כו'. פי' דבדבר שאין בו פגם מעל בהנאה בלא פגם דומיא דסוטה והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים ומתרומה מעבודת כוכבים דשאני עבודת כוכבים דאיכא שינוי מרשות לרשות כדפ' לעיל. לאפוקי גזבר המשתמש ונהנה מן ההקדש כגון נתנה קטלא דליכא שינוי רשות ונהי נמי דאיכא שינוי והוצאה מרשות הקדש מגוף ההקדש עצמו ליכא והלכך לא דמיא לעבודת כוכבים דגבי עבודת כוכבים שינה גופו העובדה מלהשתעבד לבורא שהוא חי וקיים יתברך שמו והלך ונשתעבד לעבודת כוכבים שאין בה תועלת הלכך יליף מסוטה דשם אין שינוי כי אם מהנאת עבירה ולא מגוף האשה שהרי אינה מנחת את בעלה כדפ"ל ומתרומה נמי לא מצי יליף הנאה דטבעת וקטלא דליכא פגם עם ההנאה (לאפוקי טבעת וקטלא דליכא פגם כלל) בהנחתו בצואר או באצבעו וכן בכוס של זהב בשתייתו ואע"ג דתרומה נמי הוי דבר שיש בו פגם מ"מ אי לאו מעילה דגבי סוטה לאו היינו יודעים מעילה דרך הנאה רק בתרומה והוה ילפינן בכל דבר דרך הנאה מתרומה א"נ היינו אומרים דאין מעילה כי אם דוקא כי פגם עם הנאה אפילו בדבר שאין בו פגם דמהיכי תיתי לחלק וכה"ג פי' לעיל גבי יכול נהנה ולא פגם אבל השתא דכתיבא סוטה דאין בה פגם (וכ"ת) [וכתיבא] (תרומה נמי) [נמי תרומה] אהני (נמי) תרומה ואהני (נמי) סוטה למילף מכל חד וחד בדדמי ליה דבר שאין בו פגם מתרומה: **אקשה** רחמנא לעבודת כוכבים דאיכא שינוי גבי הקדש נמי עד דאיכא שינוי: **דבקע** בקרדום. לכאורה משמע דהיינו ביקוע דמתני' דקתני לא מעל עד שיפגום וה"ק עד דבקע בקרדום ויפגום ולא חש לפרש ויפגום משום דתנן ליה מיהו לא נחירא דאין זה שינוי דומיא דעבודת כוכבים דהא בגזבר איירי לה כדפ"ל לכך נראה להשר מקוני דקורדם שהזכיר מיירי בגזבר המשאיל קורדם של הקדש לחבירו דהיינו שינוי רשות וא"ת למה לי בקע מיד שמשך השואל זכה בה והוי שינוי רשות וי"ל דאתיא כרב הונא דאמר גבי הדיוט בקע בו קנאו ולא מצי משאיל הדר ביה הלכך גם כי משך שואל

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה יא ופ' יב: **יב** ב מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה י: **יג** ג מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה י: **יד** ד מיי' פ"י מהלכות תרומות הלכה ח: **טו** ה מיי' פ"ח מהלכות מזבח ממון הלכה ח: **טז** ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ח:

יט: הנהנה מן ההקדש פרק חמישי מעילה

הבי גרסי' נהנה בחצי פרוטה ופגם בחצי פרוטה לא שנהנה בפרוטה בדבר אחד ופגם בפרוטה בדבר אחר ה"ז לא מעל עד שיהנה שוה פרוטה ויפגום ס"פ בדבר אחד בדבר אחר ונגמ' מפרש טעמא דילפי' מתרומה דבדבר אחר שפגם בו נהנה: **אין מועל אחר מועל אלא** בהמה וכלי שרת בלבד. תימה דתניא בתוספתא [ז] [נקע] בקרדום של הקדש [ח] [מ] [וגא חברו] ונקע בו וגא חברו ונקע בו כולם מעלו וליכא למימר דנקרדום כלי שרת מיירי דהא תני התם בסיפא נתנה לחברו הראשון מעל והשני לא מעל ובעולה כולם מעלו ומפרש דהתם במאי עסקינן כגון לאחר שנקע שחזירו למה שהחזירו הרי הוא של הקדש כאילו לא מעלו וכיון ולכיון יאתק מפרש דהתם בגזברין עסקינן דלעולם לא יצאו לחולין בשום מעילה עד שיוציאנה מרשותו: **רבי אומר כל דבר** [ט] [שיש בו פגם] [שאין לו פדיון] יש בו משום **מועל אחר מועל.** מפרש ליה בגמ': **מאי טעמא דת"ק קסבר בעניינא דבהמה כתיב** [יא] [דכתיב] **באיל האשם.** פירוש דכתיב (ויקרא ה) (אשר) יכפר עליו באיל האשם ומיותר [יב] דהכתי' קרא אחריתא והוה מצי למיכתב אשר יכפר עליו אלא ש"מ לדרשא אתי למימר דווקא באיל אשם איכא מעילה אחר מעילה אבל לא בכלי שרת [יג] נראה לר' דלריך לפרש [יד] דסברי רבנן שהוא יוצא לחולין ע"י מעילה וא"כ יש לו פדיון דאם אין פדיון מ"ל לא יצא לחולין ומאמי לא ימעלו בו מאחר שמעל אחד ואין סברא לומר בזה דגלי קרא: ור' נחמיה אמר לך ק"ו אם לאחרים מביא [טו] לידי קדושה. פירוש שהכלי שרת מקדש במה שבתוכו [טז] הוא עצמו לא כל שכן פירוש אלא יצא לחולין ע"י מעילה [יז] אבל מ"מ מודה דיש לו פדיון אלא גבי מעילה שאני משום ק"ו ולענין פדיון שמא לא שייך האי ק"ו [יח] ובאיל האשם מיבעיא ליה לדרשא אחריתא [יט]: **האומר** הרי **עלי עצים לא יפחות משני גזירין ומעונין מלח וטעונין תנופה.** ומפרש התם פרק הקומץ רבה (מנחות דף כ:) דלדברי רבי עליס לריכים קמילה כמו מנחה ולריך עליס לעשות מערכה ולהקטירם בה והשתא פליגי כן רבי ורבנן במתני' דרבי סבר כל דבר שאין בו פגם כגון עליס יש בהן מועל אחר מועל כמו בהמה וכלי שרת דעליס קרבן אמאי לא יצא אלא בהמה וכלי שרת דעליס קרבן הוא ואין בהם מועל: **קדשי** מזבח **תמימים ונעשו בעלי מומין איבא בינייהו והתניא.** [יט] בגיסותא רבי אומר יקבר דלקסבר בעינן העמדה והערכה וחכ"א יפדו דלקסברי לא בעינן העמדה והערכה [כ] השתא פליגי בין רבי ורבנן דאליבא דרבי דאמר בעינן העמדה והערכה אם כן אליבא קדושתייהו שהרי [כא] אינם נפדים בקל [כב] הלכך יש בהם מועל אחר מועל ודבר שאין בו פגם קרי ליה לפי כשמתחלה כשהיו תמימים היו דבר שאין בו פגם ורבנן סברי אין מועל אחר מועל דלא אליס קדושתייהו שהרי הם נפדים מבלי העמדה והערכה [כג]: **נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל.** בגמרא מוקי לה באבנים המסורות לו לגזבר [כד] עסקינן שאינן יולאין לחולין בנטילה הגזבר לפי שאינו מוליא מרשות הקדש בנטילתו אבל זמן שהיא ברשות הגזבר הרי היא ברשות הקדש עד שיוליאה מרשותו: **מתני'** [כא] נהנה [כב] כבחצי פרוטה ופגם [כג] כחצי פרוטה או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגם בשוה פרוטה בדבר אחד [כד] [ב] אין מועל אחר מועל במוקדשין [ג] אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד רכב על גבי בהמה ובא חברו ורכב ובא חברו ורכב כולן מעלו שתה בכוס של זהב ובא חברו ושתה ובא חברו ושתה כולן מעלו [ד] תלש מן החטאת ובא חברו ותלש ובא חברו ותלש כולן מעלו [ה] רבי אומר כל דבר שאין לו [ו] פדיון יש בו מועל אחר מועל: **גמ'** [ז] מני מתניתין רבי נחמיה היא [ח] דתניא [ט] אין מועל אחר מועל אלא בבהמה בלבד ר' נחמיה אומר בהמה וכלי שרת מ"ט דת"ק קסבר בעניינא דבהמה כתיב דכתיב [1] באיל האשם ור' נחמיה אמר לך ק"ו אם אחרים מביא לקדושתן הוא עצמו לא כ"ש: רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון יש בו': היינו ת"ק אמר רבא איכא בינייהו עצים דת"ר [י] האומר הרי עלי עצים [יא] יפחות משני גזירין [יב] רבי אומר עצים קרבן הן וטעונין מלח וטעונין [יג] תנופה אמר רבא לדברי רבי עצים טעונין עצים ואמר [יד] רב פפא לדברי רבי עצים צריכין קמיצה רב פפא אמר קדשי מזבח תמימין ונעשו בעלי מומין ועבר ושחטן איכא בינייהו והתניא קדשי מזבח תמימין ונעשו בעלי מומין ועבר ושחטן רבי אומר יקברו וחכ"א יפדו: **מתני'** [טו] נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל

נתנה

מתני' נהנה בחצי פרוטה. כגון שלבש בגד של הקדש ונהנה בו כשיעור חצי פרוטה: **ופגם בחצי פרוטה.** שקרעו ופגמו כשיעור חצי פרוטה: **או שנהנה בשוה פרוטה בדבר** [טז] **אחד.** שיש בו פגם ולא פגם: **ופגם בש"פ בדבר אחר.** כגון ששפך משקה ולא נהנה מהן ה"ז לא מעל עד שיהנה שוה פרוטה ויפגום בש"פ בדבר אחר. והכא מיירי בדבר שיש בו פגם וקסבר דכתרומה בעינן דפגימתו והנאתו כאחד: **אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה דקדשי מזבח וכלי שרת בלבד.** [יז] הני לאו לדמי קיימי ולא בני איפגומי ניהו שאפילו רכב ע"ג בהמה והכמישה או תלש מצמרה עדיין רואיה היא לקרבן ולא פסלה בכך למזבח דבין שמינה ובין כחושה חזיא להקרבה ואין בה תורת פגימה הלכך אכתי בקדושתה קיימא הלכך יש בה מועל אחר מועל וכן שתה אחד בכוס של זהב אפי' איפחתו [יח] ופגמו כיון דקדושת הגוף היא ולא קדושת דמים דלאו לפדייה קיימא קיימא עדיין קלי לשירות ויש בו מועל אחר מועל: **רבי אומר כל דבר שאין לו פגם.** שאינו נפסל בפגימה דהיינו כל דבר שאין לו פדיון כי הני בהמה וכלי שרת דאמרן במתני' יש בו מועל אחר מועל. וגמ' מפרש מאי איכא בין רבי לרבנן: **גמ' קסבר בעניינא דבהמה הוא דכתיב.** מעילה ולא בשאר מילי דכתיב [והכהן] יכפר עליו (הכהן) באיל האשם והאי באיל האשם יתירא הוא שכבר נאמר תחלה איל אשם וימעל קרא וכפר עליו הכהן ותו לא באיל האשם ל"ל לומר שכפר עליו במה שמעל באיל האשם שנהנה ממנו דמשמע אפי' מעל בו מאה פעמים קרוי אשם שיש בו מעילה כל שעה ומלכתב רחמנא בהמה גבי מעילה ולא שאר מילי מכלל דאין מועל אחר מועל אלא בבהמה בלבד: **ר' נחמיה.** דמוסיף כלי שרת למעילה מייתי להו מק"ו אם לאחרים מביאין לקדושתן כלומר כיון דכלי שרת תמירי כ"כ שמביאין אחרים לקדושה ויש בהן מעילה דהכי קיימא לן (זבחים פז.) דכלי שרת מקדשין בכל דבר: **הוא עצמו.** כלי שרת כגון כוס של זהב לא כ"ש שיהא קדוש כל כך שיהא בו מועל אחר מועל: **איכא בינייהו עליס דת"ר האומר הרי עלי עליס וכו'.** דהכי תנן במס' מנחות בפרק האומר הרי עלי עשרון [קו:] האומר הרי עלי עליס לא יפחות משני גזירי עליס ואמריגן בגמרא [שם] מ"ר קרבן [יט] מלמד שמתנדבין עליס ובכמה שני גזירין וכן הוא אומר [כ] והגורלות הפלנו על קרבן העליס: **רבי אומר עליס קרבן הן וטעונין מלח וטעונין הגשה.** לרבי דקרי להו קרבן הוי דבר שאין בו פגם וקדשי קדושת הגוף ויש בהן מועל אחר מועל אשם יש בו עליהן וחזר אחר ויש בו עליהן יש בהן מועל אחר מועל. ולרבנן דלא קרו להו קרבן לא הוו כקדשי מזבח אלא הוו כקדשי בדק הבית והוו דבר שיש בו פגם ודמו כמאן דלא קיימי אלא לדמי ואין בהן מועל אחר מועל: **אמר רבא נדבי רבי.** דקרי להו קרבן אותן עליס טעונין עליס אחרים להקטירן עליהן כמו שאר קרבן: **ולריכין קמיצה.** שיקח מן העליס מעט בקומצו ויקטיר תחלה דהואיל ומקיס להו למנחה שטעונין מלח והגשה טעונין נמי קמיצה: **רב פפא אמר קדשי מזבח ומו' איכא בינייהו: והתניא.** בגיסותא קדשי מזבח תמימין ונעשו בעלי מומין ועבר ושחטן עד שלא נפדו רבי אומר יקברו משום דקא סבר הכל היו בכלל העמדה והערכה אפילו קדשי מזבח והני לא אפשר בהעמדה והערכה דהא מתו הלכך יקברו הואיל ולית להו פדייה הלכך יש בהן מועל אחר מועל הנהנה ממנה אחר שחיטה: **וחכמים אומרים יפדו.** דלא בעו העמדה והערכה וכיון דקדושת דמים מינהו ולית בהו פדייה אין בהן מועל אחר מועל:

מתני'

יז א מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ה:
יח ב מיי' שם הלכה ד:
יט ג מיי' שם הלכה ה:
כ ד מיי' פט"ז מהלכות מעה"ק הלכה יג:
כא ה מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ו ופ"ז מהלכות איסורי מזבח הלכה יא:
כב ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ח:

שיטה מקובצת

לא חשיב שינוי רשות וכן לכל זמן שלא זכה בו השואל המשאיל יכול לחזור בו וא"ת אמאי נקט אליבא דרב הונא טפי משאר אמוראי דאמרינן התם תקנו משיכה בשומרים וע"ק אמאי לא נקט שינוי רשות דמכירה ונתינה דלכ"ע קנו במשיכה ועוד דלכאורה משמע התם דאין הלכה כמותו כדמוכח פרק השואל דאסיק תנ"ה כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים ר"ל דנקט שאלה ואליבא דרב הונא לרבותא דאע"ג דמהניא המשיכה להעמידה ברשות השואל לחייבו באונסים גם לרב הונא כדמוכח פרק השואל אפ"ה לא חשיב שינוי רשות כיון שלא קנאה לגמרי גם לענין חזרה אבל אי אשמועינן עד דמשיך במכירה ומתנה אליבא אמוראי דפליגי אדרב הונא לא היה זה חידוש לפטור קודם משיכה דמילתא דפשיטא הוא דאין זה שינוי דאפילו הוציאה [לרשותו בי גזא והקדש איתיה] כ"ג למהר"פ: [אמ] **מתני'** נהנה בחצי פרוטה כגון שלבש טלית של הקדש ונהנה ממנו כחצי פרוטה ופגם חצי פרוטה: **או** נהנה שוה פרוטה בדבר אחד. פי' בדבר שיש בו פגם ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר פי' שלא נהנה כגון שלבש טלית זה וקרע טלית אחר לא מעל עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום בשוה פרוטה בדבר אחד בגמ' מפרש לה דילפינן מתרומה דבדבר שפוגם בו נהנה: **אין** מועל אחר מועל במוקדשים. פי' ומיירי במתכוין להוציאו לחולין ולכך אין מועל אחר מועל לפי שהראשון הוציאו לחולין: **אלא** בהמה וכלי שרת בלבד. תימה דתניא בתוספתא קרדום של הקדש בקע בו ובא חברו ובקע בו עד מאה כולם מעלו וליכא למימר דהתם מיירי בקרדום שהוא כלי שרת דקתני התם בסיפא נתנה לחבירו וחבירו לחבירו הראשון מעל והשני לא מעל ואי בכלי שרת כולם מעלו וי"ל דהכא מיירי באדם שאינו גזבר ומתכוין לקנות בהנבהה וא"כ הוציאו לחולין ומש"ה אמרי' אין מועל אחר מועל והתם מיירי בגזברים דלעולם הם מוחזקים בשל הקדש וכשסבורים הם שהקרודם שלהם ואינם מתכוונים להוציאה לחולין וא"כ לעולם לא יצא לחולין בשום מעילה עד שיצאה מרשותו ולכך קאמר דכולן מעלו ועוד מפרש ר' חיים כהן דהתם במאי עסקינן דמיד שבקע בו החזירה ומיד שהחזירה הרי הוא של הקדש והוי כאילו לא מעל ומש"ה קאמר דכולן מעלו. כ"ז חסר מן התוס': [ב] אין. עי' תוס' ב"מ (דף לט ע"ב) ובקדושין (דף נה): [ג] תלש מן החטאת ובא חבירו ותלש כולן מעלו. וקשה להר"מ דאמר בבכורות בפרק הלוקח (דף כו ע"ב) בעי ר' יוני התולש צמר מעולה תמימה ובעי תולש מי איכא מאן דשרי אלא צמר שנתלש מהו וי"ל דהכא מיירי בתולש מבשר חטאת. חסר מתוס': [ד] רבי אומר כל דבר שאין פגם שלו חשוב מאחר שאין עומד לפדיון יש בו מועל ובגמרא פריך היינו ת"ק. חסר מתוס': [ה] גמ' מני מתני' דאמר כלי שרת יש בו מועל אחר מועל. חסר מתוס': [ו] דתניא אין מועל אחר מועל אלא בבהמה בלבד שקדושתה קדושת הגוף ואין לה פדיון מן התורה שאינה אלא צורך קרבן. חסר מן התוס': [ז] ואמר רבא לדברי. תיבת פפא נמחק: [ח] תיבת אחד נמחק: [ט] בלבד דהני לאו: [י] קרדום של הקדש בקע בו ובא חבירו ובקע בו אות ב' נמחק: [יא] כתיב דכתיב באיל: [יב] ומיותר הוא דהא איכא כתוב אחרינא: [יג] מתיבת נראה עד תיבת ור' נחמיה בס"א אינו: [יד] מביא ליה תיבת לידי נמחק: [טו] שבתוכו כלומר שדבר שקדש בכלי יש בו מועל אחר מועל כמו המנחה שהרי מה שקדש בכלי קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין הוא: [טו] מתיבת אבל עד תיבת ובאיל האשם נמחק: [יז] והא באיל האשם אות ו' נמחק: [יח] אחריתא וא"ת מאי קסבר ר' נחמיה אי קסבר כלי שרת בר פדיון הוא א"כ הוא יוצא (ידי חולין) [לחולין] על ידי מעילה וא"כ היכי קאמר דיש בו מועל אחר מועל ואי קסבר מן התורה אין פדיון בכלי שרת א"כ למה לי ק"ח פשיטא דיש מועל וי"ל דמודה ר' נחמיה דיש לה פדיון ומ"מ אמר דיש מועל אחר מועל משום קו"ח כדאמרינן ולענין פדיון שמא לא שייך האי ק"ח וא"ת א"כ ת"ק למה לי באיל האשם אילימא דבבהמה יש מועל פשיטא דכיון דקדושה קדושת הגוף אינה בת פדיון א"כ אינה יוצאה לחולין על ידי מעילה ולא בא לומר דאין מועל אחר מועל בכלי שרת דפשיטא כיון שהוא בר פדיון כדפרי' וכדאמרינן במנחות דאין בו מועל אחר מועל וי"ל דבאיל האשם אתיא למימר דכלי שרת אין בו מועל אחר מועל לאפוקי מקו"ח כדקאמר ר' נחמיה הוא דאתא הס"ד ומה"ד היינו ת"ק פי' רבי דקאמר דבר שאין בו פגם יש בו מועל אחר מועל היינו ת"ק דהיינו טעמא דיש מועל אחר מועל בבהמה משום מחמת שאינו עומד לפדיון ואינו יוצא לחולין הס"ד: [יט] בניחותא קדשי מזבח תמימין ונעשו בעלי מומין רבי: [כ] והערכה וא"ת למה נקט עבר ושחט לנקוט כגון שמתו וי"ל דאי מתו לא הוו אמרי רבנן יפדו דאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים ובמתניתין מיירי שנהנה מהם לאחר ששחטן ובהא פליגי רבי תיבות השתא פליגי בין נמחק: [כא] בקל דאמר אלא יקברו הלכך: [כב] והערכה מיהו קשה דאליבא דרבי דאמר יקברו אמאי יש בהם מעילה מאי שנא מקדשים שמתו דאין בהם מעילה דבר תורה ושמא י"ל דאין מועל אחר מועל דקאמר היינו מדרבנן כמו חטאת שמתה וכיון שנהנה מעל והיינו מדרבנן ודוחק הוא ואומר מהר"ם דמיירי בנהנה מחיים קודם שהועמד והוערכו והשתא מתוקם שפיר והתניא בניחותא דר' סבר כיון שאחר שנשחט יקברו אין נפדין בשום ענין ואם כן היינו כמו קדושת הגוף דמתניתין ואיירי מחיים ורבנן סברי כיון דנפדין לאחר שנשחטו לכל הפחות אף כי לא עשו העמדה והערכה אם כן לאו היינו קדושת הגוף ומשום הכי קאמר דאין מועל אחר מועל אף כשנהנה מהם מחיים: [כג] תיבת עסקינן נמחק:

[א] [בפרק המשנה בכתפין], קדושין נה., [ב] [וע' מוספסות זבחים מו. ד"ה ולא], [ג] [תוס' פ"ב ה"ב], [ד] מנחות קו:, [ה] [מנחות כ: קו: שקלים פ"ו מ"ו], [ו] [במנחות קו: לימא הנאה וכן מלמא דרבא ורב פפא לימא שם מהופך], [ז] כ"ק כ: ב"מ לט: מגיגה י:, [ח] בס"א: אי לימא, [ט] [ויקרא כז], [י] [נחמיה ז], [כ] כ"ק, [מ] כ"ק, [נ] שאין לו פגם כו'. כ"ק, [ס] דקסברי רבנן דכלי שרת יוצאין לחולין כו'. כ"ק, [ע] והשתא פליגי כן רבי ורבנן בחמניתין דלגיגא דרבי כו'. כ"ק, [פ] לגיס נפדיס כלל הלכך כו'. כ"ק,

תורה אור השלם

1. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אוֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ:

ויקרא ה טז

הגהות הב"ח

(א) מתני' שאין לו (פדיון) מז"מ וכ"ג גי' רש"י פגם:

מוסף רש"י

אין מועל אחר מועל במוקדשין. לאן שהי מעילות זו אחר זו בקרבן אחד של הקדש, דכיון שמועל בו הראשון יצא לחולין, אלא בהמה. של קדשי מזבח הראויים לקרבן, לפי שאין יוצאה לחולין כשהיא תמימה, וכן כלי שרת (קדושין נה.) אבל כל מידי אחריני נפקא מינה לאיסורה לחולין, דקי"ל אין מעילה בכל מקום אלא איטיר, שנשתנה מקדושתו (פסחים כד:). לא יפחות משני גזירין. שתי בקעיות גדולות (מנחות קו:). לדברי רבי עצים. שהתנדב אדם, טעונין עצים. להסיקן בעלי הקדש כשאר קרבנות (שם) והשתנדב שני גזרין יביא עליס אחריס להסיקן (שם כ:). עצים צריכין קמיצה. שמרסקן לעליס דקין עד שטוטל מהם מלא קומלו (שם קו:). נטל אבן או קורה של הקדש. מפרש בגמ' מעילה (לקמן כב.) דבגזבר עסקינן, הרי זה לא מעל. דמעיקרא נמי ברשותיה הוי כי השתא הוא ולא שיעור הוא (ב"ק כ:).

רבינו גרשום

וכיון דשקליה קנאו נעשה קדש והביא חטאתו ואשמו ממנו דהיינו מוציא מקדש לקדש וכיון שהביא מעל: דבדרי ר' שמעון. דקסבר ר' שמעון מאן דמחייב חטאת אי אשם לעולם הוא חייב באחריותו עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מידי אחריותו אף האי נמי דמוציא מן קדש לקדש וכיון שהביאו אל העזרה ויצא י"ח וידי אחריותו מעל: ור' יהודה אמר לעולם הוא באחריותו עד שיזרוק הדם. אף הכא כיון שנזרק הדם יצא י"ח ואחריותו מעל דדמי כמו שהוציאו לחול ויצא בו י"ח. מנין דמעל ת"ל המעול מעל ריבה: שיכול מאי. כלומר מאי קא סלקא דעתך למעט נשיא ומשיח מכלל נפש שיטוא נפש כי תמעל כתיב. ונפש משמע בין דיחיד בין דנשיא בין דמשיח: מהו דתימא אמר רחמנא. גבי שמן המשחה ואשר יתן ממנו על זר והאי משיח לאו זר הוא דהא אימשח בגויה וס"ד דלא אתי לכלל מעילה קמ"ל: ואקשה רחמנא למעילה לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה כדאמרינן לעיל. אקשה לסוטה דמה סוטה אע"ג דלא פגמה מעלה דסוטה אינה נוהגת אלא בבעולה דהכי כתיב ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך מכלל דלא נהגא אלא בבעולה ובבעולה לית בה תו פגם ואפילו הכי כתב בה ומעלה בו: גבי הקדש נמי. כי נתנה טבעת בידה אע"ג דלא פגמתו מעלה: ואקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי ששינה עצמו מרשות המקום לרשות עבודת כוכבים: גבי הקדש נמי עד שביקע בקרדום. עצי חולין דשינהו ממלאכת קדש למלאכת חולין לא מעל: אקשה לתרומה. כדאמרינן יליף חטא חטא מתרומה להכי מה תרומה פרט למזיד דאם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נהנה מהן אינו חייב: אף גבי הקדש. כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה ששפכו ולא נהנה ממנו פטור אבל דבר שאינו בר אכילה כי מזיק ליה ולא נהנה ממנו כגון קרע מלבושו של הקדש חייב. ואיכא דאמר כי יאכל פרט למזיק. שאכלו דרך הנאה פרט (ו) אם הוזק באכילתו פטור: ודהבא לאו בר איפגומי הוא. דקתני מתניתין כיון שנהנה מעל ולא קתני עד שיפגום אלמא משום דלאו בר איפגומי הוא וקא פריך הכי ודהבא לא בר איפגומי הוא: א"כ דהבא דכלתיה דנאן להיכן אזל. דנאן אדם עשיר היה ונתן זהב ותכשיטין הרבה לכלותיו ושקלו בשעה שנתנו להן ושקלו לאחר זמן ונמצא חסר ממשקלו אלמא דזהב דבר שפוגם הוא: א"ל. רב דביד מהא ליכא למשמע מינה דדילמא הא דחסר להיכן דרמיין כלתך כלומר שלא היו משמרין אותו זהב של תכשיטיהן שהיו משליכין בכל מקום שהיו מוציאין כדרך שעושין כלותיך ואינן משמרין אותו כהוגן בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו חסר: ועוד. אם תמצא לומר שהוא מתחסר אפילו הכי כיון שנהנה מעל דנהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה בו הלכך כיון שנהנה פגם: לעולם מי לא איכא פגימה. הכי קאמר מי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם לאלתר קאמר דלית ביה פגימה אבל לאחר זמן פוגם ומתחסר: מכדי אי בבהמה תמימה. אי בחטאת תמימה קא מיירי מתניתין: היינו כוס של זהב. מה כוס של זהב לא קאי לפדייה משום הכי לא אזיל ביה בתר פגם אלא כיון שנהנה בו שוה פרוטה מעל אף בהמה תמימה דקיימא להקרבה ולאו בת פדייה היא אמאי קאמר בה עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה אי רכב עלה עד דהוכחשה או תלש משערה האי לא הוי פגם דלא פסלה למובח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא להקרבה: אמר רב פפא. ודאי מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימה לפדייה וכיון שפגמה שהכחישה נפחתה מדמיה ודבר שיש בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה וסיפא דקתני וכשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל בין בחמימה בין בבעלת מום שמתה מיירי דהא נמי לאו בת פדייה דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הלכך לא תני הכא עד שיפגום [ז]: נתנה בכחצי פרוטה. כגון לבש (פירות) [בגד] הקדש בהנאת שיעור

[ז] וקלת משמע כן ביומא [דף פ ע"ב] ע"ש ודו"ק. [ז] ע"כ שייך לעמוד הקודם

מתני' נהנה לחברו הוא [מעל]. הנותן מעל שהוליאה לחולין: גמ' מ"ש. דכי נטלה הוא דלא מעל ומ"ש כי נתנה לחברו דמעל: בגזבר המסורות לו. [1] לאותו אבן או לאותו קורה עסקינן דכי נטלו הוא עדיין ברשותו הכא ודרשות הקדש ניתנו כמתחלה אבל כי נתנה לחברו הרי שינהו מרשות הקדש לחול ומעל: כיון דשינה. [2] שפיתתה ותתכה אי נמי שבנאה בבנין מעל שהרי שינה אותה: שהניחה על פי ארובה. כשהיא שלימה אלא [3] בנאה כלום אלא הנהה בעלמא הוא דעבד בה הלכך לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה [4] (ל"א) כגון שסתם פי ארובה והיה פירות תחת הארובה ועכשיו נהנה ממנו [5] הכי [6] שאין הגשמים יורדים עליהם לכיון שהגין עליהן בשוה פרוטה מעל: וכיון דבני לה מיהם מעל. (א) הכי[7] קתני [8] (לעיל) כיון דבנה מעל דאע"פ שמחוברת היא בבנין חשיב לה כתלוש ואית בה מעילה: לימא. מדהכא מעל דאע"ג דחיברו לא אסריה הכי גמרינן (ע"ז דף מה.) אלהיהם על ההרים[9] ולא ההרים אלהיהם ואי אמרת כמחובר דמי לא נאסר דהוי דומיא דהר ואי כמחובר דמי נמי לענין מעילה לא אית בזה מעילה דהא אין מועלין במחובר לקרקע [10]: לעולם אימא לך דהמשתחוה לבית לא אסרו אלא כמחובר דמי והיינו דבני לה בסיד כמחובר דמי. ואי אמרת ג"כ אמאי מועלין בה משום הנאה הנאה לעיטים אסרה תורה במעילה וקורה זו שבנאה בבנין הנאה הנאת לעיטים היא ולהכי מועלין: לימא. מדמגרינן הכא דמעל אע"פ שבנאו כתלוש דמי מסייע ליה הדר בבית של הקדש מעל דכתלוש דמי: אמר ריש לקיש. לעולם אימא לך בית כמחובר דמי ומהכא לא תסייע לן ואם אמרת ג"כ אמאי מעל התם בשהקדים האבנים והסיעם כשהן בתלוש ואח"כ בנאן דכיון דבשעת הקדש הוה תלוש הלכך אע"ג דשוב בנאו דמחובר הוא יש בו מעילה: וקא דייק אבל בנאו ולבסוף הקדישו דודאי: מאי ריש לקיש. לעולם אימא לך בית כמחובר דמי ומהכא לא תסייע לן אם אמרת ג"כ אמאי מעל התם בשהקדים האבנים והסיעם כשהן בתלוש ואח"כ בנאן דכיון דבשעת הקדש הוה תלוש הלכך אע"ג דשוב בנאו דמחובר הוא יש בו מעילה: וקא דייק אבל בנאו ולבסוף הקדישו. לאחר שהיה מחובר מאי לא מעל ג"כ אמאי הכיון ותני הדר בבית של מערה של הקדש לא מעל: אמרי [11] כו'. הא דאי"ל ה"נ הוה בבית למיתני [12] דודאי לא מעל [13] אבל מש"ה נקט בית של מערה משום דפסיקא ליה לעולם בית בה מעילה להכי [14] [15] (פסיקא הכי [16] בא לה למיתניה): בית של אבנים דעלמא לא פסיקא ליה. מילתא דיש הפרש בין בנאו ולבסוף הקדישו בין הקדישו ולבסוף בנאו להכי לא תנייה ולעולם דוקא הקדישו ולבסוף בנאו יש בו מעילה דכתלוש דמי:

הדרן עלך הנהנה מן ההקדש

השליח שעשה. לא עשה שליחותו. אלא שינה ממה שאמר לו בעה"ב **השליח מעל: תן בשר. של [17] הקדש.** אמר לו תן להם חתיכה חתיכה והוא אומר טלו שתים וכולן מעלו כולן ל' ב' וסס נטלו ג' ג' כולן מעלו בעה"ב מעל לפי שעשה שליחותו בחתיכה א' והשליח והאוכלין מעלו שכל א' וא' הוסיף א' מדעתו: גמ' מאי דקא סלקא דעתך השתא דמיירי בבנאו ולבסוף הקדישו דלא מהני ליה ההוא טעמא וכי דחי ריש לקיש כשהקדישו ולבסוף בנאו מטעם הנאה הנראה לעיטים הוא: הדרן עלך הנהנה מן ההקדש

השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל. כדאמרינן לעיל באידך פירקין (דף יח:): דילפינן חטא חטא מתרומה: **אמר לו תן בשר לאורחים ונתן להם כבד כבד ונתן להם בשר שליח מעל.** שהרי לא עשה שליחותו של בעל הבית שצוה לו [18]:

מתני' נהנה לחברו הוא מעל. פירוש גזבר לפי שילא לחולין מכי נתנה לחברו שהוליאה מרשותו: בנאה בתוך ביתו הרי זה לא מעל. מפורש בגמ' כגון שלא שינה אותה אלא הניחה ע"פ ארובה דאי עשה בה שינוי וקנאה הגזבר וילאה לחולין: נתנה לבלן אע"פ שלא רחץ מעל. בפרק הזהב (ב"מ דף מח.) מייתי מינה סיוע לריש לקיש [19] דאמרינן משיכה מפורשת מה"ת ודייק מינה דוקא בלן דלא מיתסרא משיכה אבל שאר בעלי אומניות לא מעל עד דמשיך ומ"מ לר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות לא מותיב מינה דמלי לאוקומה בבלן עובד כוכבים דהתם ודאי בשאר אומניות לא מעל עד דמשיך דכיון דבישראל מעות קונות בעובד כוכבים קונה במשיכה כדאית' בבכורות (דף יג.) לעמיתך לישראל בחדא ולעובד כוכבים בחדא ואפ"ה הוי סייעתא לריש לקיש דלכאורה לא משתמע בבלן עובד כוכבים דומיא דלעיל דקתני נתנה לחברו דהתם בישראל מיירי מדקתני חברו: שהוא אומר לו הרי המרחץ פתוח הבנם רחוץ. כלומר הבלן יאמר אין הדבר מעכבו בי שהרי הכל בחברו לא מעל. בכל שעשה הוא בה, דהא דידיה הוא ועליה דהאיך בשלומי לקדש, כדכתיב (ויקרא ה) ואשר חטא מן הקדש ישלם (חגיגה יב). בנאה. גזבר (ב"מ שם). נתנה. לפרוטה של הקדש בשוגג, לבלן. בשכר שילחלנו בבית המרחץ, מעל. ואע"פ שעדיין לא רחץ (שם מח.). אכילתו ואכילת חברו כו'. דאף רש"י לעיל יח ב. בגזבר המסורות לו. שאפני קודש מסורין לו, עסקינן. דבלאו הכי נמי ברשותיה הוה ממש, אלכך לא מעל בהנאתם (ב"מ צט:). שהניחה על פי ארובה. לפקוח האלוהה וכל שעה שילה טוהלה ולא שנייה מידי (חגיגה יא.) ולא קבעה בבנין דלא הוי שינוי, אלכך לא מעל עד שידור תחתיה (ב"ק כ:). המשתחוה לבית. שלו, אבל של חבירו אינו יכול לאסור (חולין טז.).

הדרן עלך הנהנה

השליח שעשה שליחותו. בעל הבית שהיו בידיו מעות הקדש ומתלבו במעותיו ותתנו בשוגג לשליח ואמר לו קח לי מהם חלוק או טלית, אם עשה שליחותו בעל הבית מעל (חגיגה י.) ומביא קרבן מעילה (קדושין מב:). לא עשה שליחותו. שהיו אלבו מעות הקדש וטעה כסבור שהן של חולין ומסרן לשליח ליקח בהן חלוק וקנה בהן טלית, השליח מעל. ולא הסולחו, שבדבר זה אינו שלוחו (שם). ונתן להם כבד כו' השליח מעל. דלא עשה שליחותו, דאין כבד בכלל בשר (נדרים נד.). תן להם חתיכה חתיכה. מבשר שיש לי בכלי, והוא אומר טלו שתים שתים. כל אחד מכם, והם נטלו שלש. ולבסוף נמצא בשר של הקדש, כולם מעלו. בעל הבית מעל שהחתך היתה מדעתו, והשליח מעל בשניה והאוכלין בשלישית (כתובות צח:).

בג א מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ט:
בד ב מיי' פ"ה שם הלכה ג:
ג [מיי' שם הל' ד ופ"ו הל' ח]:
בה ד מיי' פ"ו שם ה"ז:
בו ה מיי' שם הלכה ח:
בז ו מיי' פ"ה מהלכות עבודת כוכבים הלכה ד טוש"ע י"ד סימן קמה סעיף ג:
בח ז מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ה:
א ח מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ח:

מוסף רש"י

נתנה לחברו הוא מעל. נתנה לחבלו קנייה חברו, דגזבר יש לו רשות ליתן, חס שהוליאו לחולין מעל (ב"מ כ:) דכיון שנתנה לו הוליאן מיד הקדש לחולין (חגיגה י:) שקנאה חברו במתנתו, והוא יצלם להקדש (ב"מ צט:). וחברו לא מעל. בכל שעשה הוא בה, דהא דידיה הוא ועליה דהאיך בשלומי להקדש, כדכתיב (ויקרא ה) ואשר חטא מן הקדש ישלם (חגיגה יב). בנאה. גזבר (ב"מ שם). נתנה. לפרוטה של הקדש בשוגג, לבלן. בשכר שילחלנו בבית המרחץ, מעל. ואע"פ שעדיין לא רחץ (שם מח.). אכילתו ואכילת חברו כו'. דאף רש"י לעיל יח ב. בגזבר המסורות לו. שאפני קודש מסורין לו, עסקינן. דבלאו הכי נמי ברשותיה הוה ממש, אלכך לא מעל בהנאתם (ב"מ צט:). שהניחה על פי ארובה. לפקוח האלוהה וכל שעה שילה טוהלה ולא שנייה מידי (חגיגה יא.) ולא קבעה בבנין דלא הוי שינוי, אלכך לא מעל עד שידור תחתיה (ב"ק כ:). המשתחוה לבית. שלו, אבל של חבירו אינו יכול לאסור (חולין טז.).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכיון וכו' דהכי קתני: (ב) ד"ה לימא וכו' דמי הכי"ד ואח"כ ת"ס מסייע ליה וכו': (ג) בא"ד לקרקע ומשני לעולם: (ד) ד"ה אמרי וכו' ודאי לא מעל דאיכא דבנאו ולבסוף הקדישו אבל מש"ה נקט וכו': (ה) בא"ד להכי פסיקא הכי ליה כל"ל ותיכת נא ממתק: (ו) מתני' טלו שתים שתים וכסס נטלו שלש שלש טולס:

רבינו גרשום

שוה חצי פרוטה: ופגם בכחצי פרוטה. שקרע בו ופגמו כשיעור חצי פרוטה; או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד בדבר שיש בו פגם ולא פגם ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר. כגון שפך משקה קדש ולא נהנה הרי זה לא מעל; עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום שוה פרוטה בדבר אחר. האי תנא סבר דומיא דתרומה: ואין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד דהני לאו לדמים לפדייה קיימי ולאו בר איפגומי נינהו שאפילו רכב אחד ע"ג בהמה והכחישה או תלש צמרה עדיין ראויה היא לקרבן ויש בה מועל אחר מועל וכן שתה אחד בכוס של זהב אפילו אם פגמו ופיחתו כיון דקדושת הגוף הוא ולא לפדייה קאי ראוי הוא עדיין לשירות ויש בו מועל אחר מועל; רבי אומר דבר שאין לו פגם. שאינו נפסל אפילו פגמו דהיינו כל דבר שאין לו פדיון כי הני דאמרן ודכוותיהון יש בו מועל אחר מועל: קסבר בעניינא דבהמה כתיבה מעילה. ולא בשאר מילי דכתיב באיל האשם גבי מעילה: ור' נחמיה. דמרבי נמי כלי שרת: אמר לך. מק"ו אירבו אם אחרים מביאין לקדושתן כלומר כיון דכלי שרת חמירי כ"כ דמביאין אחרים לקדושה דהכי אית לן דכל מילי מתקדש בכלי שרת: הוא עצמו כלי שרת לא כ"ש. כגון כוס של זהב אינו דין שיביא עצמו לקדושה לכך שיהא בו מועל אחר מועל: איכא בינייהו עצים דת"ר האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין כו'. [1] במס' מנחות הא ברייתא בפרק הקומץ תנינא וטעונין מלח וטעונין תנופה לטעמא דרבי כשאר קרבן הואיל ומיקרו קרבן: ולדברי רבי אותו קרבן עצים טעונין עצים אחרים. להקטירן בהן כשאר קרבן: וצריכין קמיצה. שיקח מהן מעט מקומצו ויקטיר תחלה הואיל ומקיש להו למנחה למלח ולתנופה צריכין (הכי) נמי קמיצה [והכא] איכא בינייהו עצים לטעמא דרבי דאמר איקרו קרבן קדשי קדושת הגוף כמו בהמה ויש בהו מועל אחר מועל אם ישב אחד עליהן וחזר וישב אחר עליהן יש בהן מועל אחר מועל; רב פפא אמר קדשי מזבח כו' איכא בינייהו. והתניא קדשי המזבח תמימה ונעשה בעל מום ועבר ושחטן קודם פדייה: רבי אומר יקברו. משום דקסבר דבעו העמדה והערכה ולא אפשר דמתו הלכך יקברו דכיון דלא הוו תוב בר פדייה הלכך יש בהן מועל אחר מועל הנהנה מהן לאחר שחיטה: וחכ"א יפדו. דלא בעי העמדה והערכה וכיון דקדושת דמים ניתנו אין בו מועל אחר מועל[2]: נתנה לחברו הוא מעל. שהוציאה לחולין: אכילתו ואכילת חבירו כו'. כדפרשינן לעיל בגמ': בגזבר המסורות לו. לשמור אותו אבן או קורה עסקינן דכי נטלו עדיין הן ברשותו וברשות הקדש כמתחלה אבל כי נתנה לחברו הרי כבר שינהו מהקדש לחולין ומעל: כיון דשנה. א"ר פפא כגון שהניחה על פי ארובה. כשהיא שלמה שלא חתכה הלכך לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה וכיצד נהנה בה כגון שסתם בה פי ארובה והיו פירות תחת הארובה ועכשיו מועיל להן שאין הגשמים נוטפין עליהן כיון שהגין עליהן בשוה פרוטה מעל: וכיון דבני לה מיהת מעל. הכי קא פריך אכתי אפילו לא חתכה ועדיין היא שלימה אמאי קתני עד שידור תחתיה מכל מקום כיון דבני לה מיהת שחיברה בבנין בסיד ובאבנים הרי מעל שאין לך שינוי גדול מזה: לימא. (בהכי כי) [דמשו"ה] לא מעל אע"פ שחיברו כלומר דכתלוש דמי היינו מסייעא לרב דאמר השתחוה לבית אסרו כלומר אע"פ שמחובר לקרקע בסיד ובאבנים דמי כתלוש לענין איסור עבודת כוכבים דאי אמרת כמחובר דמי א"כ לא אסרו דהא [כתיב] אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם: לעולם אמרינן כיון דבני לה בסיד כמחובר דמי. וא"ת א"כ אמאי לא מעל לאלתר עד שידור משום דהנאה הנראה לעינים אסרה תורה גבי מעילה ולא נראית לעינים עד שידור תחתיה שמגינה עליו או על פירותיו: לימא מסייע ליה לרב. דאמר דאע"ג דבנאה דכתלוש דמיא ולא מעל עד שידור מהא [דתניא] הדר בבית הקדש כיון שנהנה מעל ואי ס"ד דבית כמחובר דמי אמאי מעל והא אמרינן בריש פירקין דאין מעילה נוהגת אלא בתלוש אלמא מדמעל דכתלוש דמי: אמר ריש לקיש. לעולם בית כמחובר דמי ומהכא לא מסייע ואי אמרת א"כ אמאי מעל דהתם בהקדישו האבנים והסיד כשהן בתלוש ואחר כך בנאו וכיון דבשעת הקדש הוה תלוש הלכך אע"ג דבנאו דמחובר הוא יש בו מעילה: וקא דייק. ולטעמיך אבל בנאו ולבסוף הקדישו כשהוא מחובר מאי לא מעל א"כ מאי איריא (דהיינו ותני) [דתני בסיפא] הדר בבית של מערה של הקדש לא מעל דזה ודאי נבנה ואח"כ הוקדש דמערה שבנקרת הצור מיירי דמחובר היתה מעולם ליתני הדר בבית כו': אמרי הא פסיקא ליה הא לא פסיקא ליה. דמערה דפסיקא ליה דלעולם לא מעל דהוא חביבא ליה למיתנא: בית של אבנים דעלמא דלא פסיקא ליה. למילתיה דיש לפרש בין בנאו ולבסוף הקדישו ובין הקדישו ולבסוף בנאו לא תנייה אלא שיירה. ולעולם הקדישו ולבסוף בנאו כתלוש דמי ויש בו מעילה: הדרן עלך הנהנה

לא עשה שליחותו. אלא שינה ממה שאמר לו בעה"ב השליח מעל: תן בשר. של הקדש א"ל תן להם חתיכה חתיכה והוא אומר טלו שתים והם נטלו שלש כולן מעלו: בעה"ב מעל. לפי שעשה ציוויו והשליח והם כולן

[1] נראה לר"ל דהוא משנה במסכת מנחות (דף קו ע"ב) וסס וכפרק הקומץ תניא בברייתא דטעונין מלח וטעונין הגפה וכו'. [2] ע"כ שייך לעמוד הקודם.

שיטה מקובצת

[1] דשניה. נ"א דבנה: [2] לו לשמור אותו: [3] דשינה שסיתתה וחתכה: [4] שלא חתכה ולא בנאה: [5] ממנו בהכי שאין הגשמים יורדים עליהם וכיון שהגין: [6] אמרי הא פסיקא דהא ודאי תיבת כו' ש"ס: [7] למיתני בין טמא לטהור הואיל דודאי: [8] להכי חביבא ליה למתני': [9] מרובה כדדרשינן ציוף המעילה לזמן מרובה: [10] מעל וכי נתנה תיבת וכו' נמחק: [11] מעל הלא הוא כיון דאגבהיה קניה ומשני בגזבר: [12] לו עסקינן דמעיקרא ברשותיה מונחת ואותו אבן הוא ברשות הקדש עד שיתננה לחברו ופי' דרישא דקטלא מדנהנה וקרדום לא מחייבא מעילה רק בהנאה כדאמר במתני' דמיירי בגזברית ונתנה (קטלא וטבעת) [טבעת בידה וקטלא] בצוארה ומיירי בגזברית דאל"כ משעת הגבהה ונטילה קנייה ובלא הנאה הוי מחייבי כדאמר הכא והא דלא פריך תלמודא גבי רישא י"ל דנטר עד לבסוף א"נ י"ל דברישא אכתי לא שמעינן דשייכי מעילה דשינוי רשות בלא הנאה אבל בסיפא דמחייב בנתינה משום הוצאה ושינוי רשות בלא הנאה לכך פריך שפיר מה לי הוא ומה לי חבירו. כ"נ למהר"פ ותיבות כולה כדפי' (לעיל) נמחק: [13] מיירי שסיתתה ותיקנה: [14] ומרחה בטיט תיבת ומטיחה נמחק: [15] יפה הס"ד ומה"ד וכיון דבני לה מיהא ואות ר' נמחק: [16] בניחותא ומילתא באפיה נפשיה כלומר: [17] אסרו אלמא כתלוש חשבינן ליה לענין עבודת כוכבים דאי לאו הכי הא כתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם ודחי ומתיבת דקא עד תיבת ודחי ליה כו' נמחק: [18] מה"ד לימא מסייע ליה הדר: [19] מתיבת וה"ה עד תיבת ומשני אמר ר"ל נמחק: [20] מעל מ"מ כיון: [21] קודם אבל להבדיל בין טמא לטהור האיסור לא בא אלא לאחר שהוא מחובר השתחוה לבית עשויה וא"ת אמאי לא משני הנאה הנראה לעינים אסרה תורה כדמשני לעיל וי"ל דהיא היא דהך לעיל הנאה הנראה לעינים כלומר שנראה לעינים בתלוש משהקדיש אסרה תורה והיינו הקדישו ולבסוף בנאו ולהכי פריך בתר הכי לימא מסייע ליה הדר בבית של הקדש כיון שנהנה ממנה מעל ומסתמא מיירי שהקדישו לאחר שבנאו וא"כ אינו נראה לעינים בתלוש ומשני כשהקדישו ולבסוף בנאו שנראה ההקדש בתלוש והיא היא אלא דמר משני בהאי לישנא ומר משני בהאי לישנא והאי דקאמר שהקדישו ולבסוף בנאו אינו כי אם דיחוי בעלמא דאמת הוא דמועלין בכל תלוש ולבסוף חברו אפילו בנאו ואח"כ הקדישו כדמוכח בערכין בפרק האומר משקלי עלי הס"ד ומה"ד מערה היא עשויה מעולם והיינו מילתא דפסיקא ליה דלעולם הוי בנאו ואח"כ הקדיש הס"ד מתיבת ותימה עד סה"פ נמחק: [22] לו הס"ד ומה"ד כולם מעלו בעל הבית שהיה אחד מדעתו ושליח מעל בשניה והארורחים בשלישית. הס"ד: